

MEILLE TULEE
MAAHANMUUTTAJALAPSI
Vinkkejä päivähoidon arjen
sujumiseen

Hei,

Jokaisen lapsen kokemus päivähoidosta on erilainen ja monikulttuurisuus ryhmässä koskettaa jokaista sen jäsentä. Kysymyksiä monikulttuurisuudesta löytyy jokaiselta, vastauksia harvalta. Työssämme emme pyri antamaan näihin kysymyksiin täydellisiä vastauksia, vaan tahdomme antaa rohkaisua ja välineitä niiden pohtimiseen. Emme myöskään väitä, että täydellisiä vastauksia on edes olemassa, sillä jokainen kokee asiat yksilöllisesti.

Kansiomme avulla pyrimme antamaan päivähoidon henkilökunnalle vinkkejä ja tietoa teidän tarpeenne huomioon ottaen. Materiaalia on kerätty ympäri Suomea ja toivomme Sinun saavan niistä ideoita ja innostusta työhösi! Toivomme, että kansiosta olisi iloa ja apua niin vanhoille konkareille kuin myös työntekijöille, jotka vasta aloittavat monikulttuurisen työskentelynsä.

Kansio on hankkeistettu ja se on tehty yhteistyössä Kemin kaupungin päivähoidon kanssa, joten toivomme sen olevan työvälineenä ainoastaan Kemin päivähoidossa. Muokkaamiseen ja päivittämiseen annamme vapaat kädet, sillä kansion sisältö elää tilanteiden mukana.

Haluamme kiittää Kemin päivähoidon henkilökuntaa tuesta, jota saimme työskentelyn aikana!

”Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa...”

Antoisia lukuhetkiä

Toivottavat

Anni Eerikkilä & Minttu Kangas

Sisällysluettelo

1. Sanastoa	4
2. Asenteen vaikutus työhön	8
3. Kasvatuskumppanuuden muokkaantuminen	12
3.1 Kommunikointi vanhemman kanssa	13
3.2 Päivähoitomaailmaan tutustuminen	15
3.3 Monikulttuurisen lapsen aloituskeskustelu	18
4. Päiväkodin arjen tilanteita - maahanmuuttajalapsen integroituminen	24
4.1 Lapsen kulttuurin ylläpitäminen ja kunnioittaminen	25
4.2 Päivälepo	28
4.3 Terveys	29
4.4 Pukeutuminen ja ulkoilu	30
4.5 Ryhmätuokiot	32
4.6 Ruokailu	33
5. Kieli solmussa?	36
6. Mitä nyt tehtäisiin?	40
6.1 Kulttuureihin ja maihin tutustuminen	43
6.2 Kuvat	46
6.3 Pelit	50
6.6 Leikit	54
6.7 Tukiviittomat	56
6.8. Muut	57

7. Mistä saan apua, tukea, tietoa?	60
7.1 Tietoa antavat järjestöt	61
7.2 Tulkkipalvelut ja kuinka käytän tulkkia	66
8. Maita ja kulttuureita	70
8.1 Myanmar	71
8.2 Venäjä	74
8.3 Arabit	77
8.5 Turkki	81

Lähteet

Liite 1. Esite päivähoidon päiväkulusta

Liite 2. Tukiviittomat

Liite 3. Matkalaukku käy kotona -ohjeet

1. Sanastoa

Maahanmuuttaja: Käsitteellisesti sana on laaja. Maahanmuuttajat voivat olla sekä maastamuuttajia että maahanmuuttajia ja taustaltaan he voivat olla pakolaisia, turvapaikanhakijoita, töihin tulevia sekä avioliiton kautta saapuvia ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. Suomeen tulevat ulkomaalaiset opiskelijat ovat myös maahanmuuttajia. Lyhyesti sanottuna maahanmuuttaja on vakituisesti maassa asuva ulkomaalainen henkilö. Maahanmuuttaja voi hakea halutessaan Suomen kansalaisuutta ja sen saamiseksi on täytettävä tietyt edellytykset.

Pakolainen: Henkilö, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisten mielipiteidensä johdosta. Hän saa kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella.

Turvapaikanhakija: Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Hän saa pakolaisen statuksen, mikäli hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis ole vielä pakolainen. Turvapaikanhakija on voinut kokea omassa kotimaassa vainoa uskonnon, mielipiteen tai kansallisuuden vuoksi. He täyttävät Suomeen tullessaan turvapaikkahakemuksen, ja tämä tehdään poliisille tai passintarkastajalle kirjallisena. He voivat oleskella Suomessa niin kauan, kuin heidän hakemuksensa on käsitelty. Tämän aikana he eivät kuitenkaan saa poistua Suomesta. Maahanmuuttovirasto tekee päätökset turvapaikoista.

Kulttuuri: Kulttuurille on monenlaisia määritelmiä. Puhuttaessa kulttuurien välisistä kohtaamisista, kulttuuri määritellään laajemmin. Kulttuuri on jonkin yhteisön omaksuma elämäntapa, sekä tapa hahmottaa maailmaa. Se on myös ihmisen tapa elää, toimia ja uskoa. Kulttuuri on opittua ja se koostuu siitä, mitä muut ihmiset tekevät ympärillä sekä ovat tehneet historiassa. Ihminen ei synny tiettyyn kulttuuriin, vaan siihen kasvatetaan.

Monikulttuurisuus: Monikulttuurisuus on kahden tai useamman kulttuurin yhdistelmä. Eri kulttuurien edustajat ja kulttuurit elävät yhdessä tasa-arvoisena toisiaan kohtaan. Monikulttuurisuudessa hyväksytään erilaisuus ja opitaan arvostamaan sitä. Monikulttuurisuutta on helpompi "harjoittaa" pienemmässä yhteisössä kuten esimerkiksi päiväkodissa.

Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa: Eri kulttuuritaustoista tuleville lapsille järjestetään varhaiskasvatusta yhtä lailla kuin suomalaisille. Kontaktien tukeminen on erityisen tärkeää; Tämä vahvistaa maahanmuuttajalapsen suomenkielen oppimista. Perheiden kanssa tulee miettiä, miten heidän kanssaan toimitaan esimerkiksi uskonnon osalta, ja jokaisen omaa vakaumusta tulee muistaa kunnioittaa. Vanhempien tulee myös saada tarvittava tietoa päivähoidon tavoitteista sekä toimintaperiaatteista. Lapsen tulee saada olla ylpeä perheestään ja taustastaan. Kaksikielisyyttä tulee tukea niin, että se on luontevaa.

Kasvatuskumppanuus: Kasvatuskumppanuus on lapsen vanhempien ja ammattihenkilöstön kasvatustuun jakamista. Lapsen kannalta on tärkeää, että hänelle tärkeiden aikuisten välillä vallitsee tasa-arvoinen vuorovaikutus ja molemminpuolinen kunnioitus. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan yhteistyö perheiden kanssa on perhelähtöistä. Yhteistyön tavoitteena on luoda luottamuksellinen, lapsen kehitystä ja kasvua tukeva kasvatuskumppanuus, joka perustuu perheen yksilöllisiin tarpeisiin. Perheet ovat asiantuntijoita oman lapsensa tuntemisessa, kun taas ammatti-ihmiset ovat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntijoita.

Yksilöllinen huomioiminen: Lapsia tulee huomioida yksilöinä; jokaisella on oma tapansa oppia asioita ja tehdä niitä. Lapsen yksilöllisyyttä on kunnioitettava. Samalla on tärkeää muistaa havainnoida päivittäisissä toiminnoissa lasten yksilöllistä kehittymistä. Ohjaajien tulisi myös tarkkailla, millä tavalla lapset saavat oppimisympäristöstä eniten irti. Jokaisella perheellä on erilaisia elämäntilanteita, joten perheet tulee ottaa huomioon aina yksilöllisesti.

Identiteetti: Identiteetti on ihmisen käsitys itsestään. Se vastaa kysymykseen. "Kuka minä olen?" Maahanmuuttajalla voi tulla tämä kysymys mieleen pohtiessaan, onko hän suomalainen vai maahanmuuttaja. Identiteetti voi olla annettu tai itse luotu. Juurikin sana maahanmuuttaja on henkilölle annettu identiteetti, joka voi tuntua ihmisestä itsestään epäsopivalta. Identiteetti ei ole kuitenkaan pysyvä, vaan se muuttuu esimerkiksi ympäristön vuorovaikutuksessa.

Vastaanottokeskus: Kemissä vastaanottokeskus sijaitsee Takajärvellä ja toimintaa ohjaa Suomen Punainen Risti. Vastaanottokeskus järjestää turvapaikanhakijoille tilapäistä majoittumista, pakolliset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä oikeusapupalvelut. Vastaanottokeskuksen työntekijöiden tehtävänä on myös turvata perustarpeet asiakkailleen, ja että prosessi sujuu oikein. Vastaanottokeskuksessa järjestetään erilaisia toimintoja asukkaille ja heille pidetään suomenkielentunteja.

Kotoutuminen: Kotoutumiseen, joka on pitkäjänteinen prosessi, tarvitaan paljon aikaa ja vaivaa. Prosessi edellyttää sopeutumista valtaväestöltä sekä maahanmuuttajilta. Kotoutuminen tarkoittaa samanaikaisesti osallistumista uuteen yhteiskuntaan, mutta samalla oman kulttuurin ja kielitaidon säilyttämistä. Esimerkiksi päivähoito on maahanmuuttajalapsille tärkeä väylä heidän kotoutumisessaan.

2. Asenteen vaikutus työhön

"Mikään ei ole muuttunut paitsi asenteeni. Kaikki on siis muuttunut"

Anthony De Mello

Asenteet

Asenteet syntyvät arkisessa vuorovaikutuksessa, toisten kertoman ja itse koetun pohjalta. Ne auttavat meitä selittämään ja ymmärtämään maailmaa. Asenne on määritelty jonkin sellaisen kohteen arvioinniksi, josta yksilöllä on jokin käsitys. Tämä käsitys voi olla erittäin epämääräinenkin, joten siihen voi olla helppo ulkopuolisen vaikuttaa. Esimerkiksi, jos kuulemme jatkuvasti negatiivista kommenttia maahanmuuttajista, alamme myös itse näin ajattelemaan.

Ennakkoluuloilla tarkoitetaan johonkin henkilöön kohdistuvaa arviointia, joka perustuu siihen, että arvioinnin kohde kuuluu johonkin tiettyyn ryhmään. Ennakkoluulot ovat yleensä kielteisiä arviointeja. Yhä enemmän kuulemme ihmisten sanovan, ettei heillä ole ennakkoluuloja, mutta todellisuudessa niitä on jokaisella. Näin voi olla esimerkiksi, että työpaikalla ennakkoluuloisuus on tuomittavaa. Ennakkoluulot voivat kuitenkin muuttaa muotoaan, ja niistä tulisikin pystyä puhumaan. Ne kielivät usein tietämättömyydestä asiaa kohtaan ja tuottavat sen vuoksi ahdistusta tai pelkoa.

Arvostelumme vieraaseen kulttuuriin perustuu eniten aina omiin kokemuksiimme. Nämä antavat järjellisen pohjan asenteen syntymiselle, ja tämän kautta syntyvää, varsinkin negatiivista asennetta, on vaikeinta muokata. Myös läheisten ihmisten kertomukset jäävät erityisen hyvin mieliimme ja hyväksymme ne yleensä kyseenalaistamatta totuuspohjaa.

Stereotypiat ovat välttämättömiä ihmisten välisessä kanssakäymisessä, koska niiden avulla vähennetään vieraiden kohtaamiseen liittyvää epävarmuuden tunnetta. Epävarmuus on kielteinen tunne, ja ihminen pyrkii luonnollisesti minimoimaan sen.

Stereotyyppisessä ajattelussa unohdetaan maahanmuuttajan yksilöllisyys ja inhimillisyys. Heitä pidetään yhtenä laumana, joka ainoastaan edustaa omaa kulttuuritaustaansa. Vaikka stereotypiat olisivat positiivisiakin, ne vaikuttavat silti ajatteluunne ja käyttäytymiseen esimerkiksi päivähoitoryhmässä.

Media pystyy manipuloimaan ihmisiä sanakäänteiden sekä harhaanjohtavien otsikoiden kautta. Median luoma kuva vihanpidossa on keskeinen, joten se vaikuttaa voimakkaasti asenteisiin. Internetin keskustelufoorumit ovat avoinna kaikille, eikä siellä ole sensuuria. Yksikään ammattilainen ei ole paikalla korjaamassa vääriä luuloja tai käsitteitä. Käsitteenä maahanmuuttaja sekoittuu usein vastaanottokeskuksen asukkaisiin.

Non-verbaalinen viestintä on eleistä, ilmeistä, kehonasunnoista ja äänenpainotuksesta lähtevää sanatonta viestintää, jonka yhteydessä tulisi aina ottaa huomioon mm. vuorovaikuttajien välinen suhde. Ei-kielellisesti viestitettävät eleet ja ilmeet vaihtelevat kulttuurista riippuen, ja ne opitaan jo lapsena.

Omia asenteitamme pystymme muokkaamaan tarkastelemalla niitä ja pohtimalla, miten ne ovat syntyneet. Helpoin tapa päästä eroon negatiivisesta asenteesta, ovat yksinkertaisesti positiiviset kokemukset kohderyhmän kanssa. Tutkimusten mukaan myönteinen kontakti sekä osapuolten keskinäinen tasa-arvoisuus, vuorovaikutus, yhteiset tavoitteet, yhteistyö ja yhteiskunta auttavat muuttamaan asenteita. Esimerkiksi päivähoitossa perheen yhteinen tavoite on lapsen kehityksen tukeminen.

Negatiiviset asenteet ja ennakkoluulot kohdistuvat siis suurimalta osin ryhmiin. Ryhmien välinen vihamielisyys katoaa parhaiten korostamalla henkilökohtaista identiteettiä. Etsimällä tietoa toisen osapuolen kulttuurista voi saada itselleen arvokasta tietoa perheen arvoista ja tavoista. Näin voimme myös oppia uusia toimintatapoja.

Lapsi sisäistää jo ensimmäisissä sosiaalisissa tilanteissa lähimpien ihmisten asenteita. Miten sinä vaikutat?

Asenteet antavat pohjan toiminnallemme. Myönteinen asenne saa meidät haluamaan lähemmäs kohdetta, kun taas kielteinen välttämään sitä.

Ennakkoluulot on mahdollista sulkea toiminnan ulkopuolelle. Käännä ennakkoluulosi positiiviseksi!

Omat kokemukset ovat vahvin asenteiden muodostaja ryhmiä kohtaan, mutta jokainen toimii yksilönä. Älä leimaa vanhojen kokemusten pohjalta ja haasta rohkeasti stereotyyppioita!

Median sanomaan ei kannata sokeasti uskoa. Maalaisjärki peliin!

Jokainen lähettää sanatonta viestintää keskustelukumppanille. Huomaatko omasi?

3. Kasvatuskumppanuuden muokkaantuminen

3.1 Kommunikointi vanhemman kanssa

Tulkin puuttuessa arkipäiväiset keskustelut vanhemman kanssa on hyvä käydä rauhallisessa tilassa ja kiireettömästi. Elekieli on tärkeä osa vuorovaikutusta, koska se heijastaa sanatonta viestintää. Keskustelun aikana ei ehkä itse huomata omaa elekieltään, koska se on luonnollinen osa omaa vuorovaikutusta. Tämän vuoksi työntekijän on tärkeää tiedostaa oma asenne, koska se tulee esiin elekielessä, joka on kulttuurisidonnaista ja voi aiheuttaa väärinkäsityksiä keskustelukumppaneiden välillä.

Asioiden toistaminen voi helpottaa vanhempaa asian ymmärtämisessä. Monen työntekijän selitys aiheesta voi hämmentää maahanmuuttajan täysin. Maahanmuuttajan epäröidessä on työntekijän hyvä esittää asia monin erin keinoin

Esimerkki:

- Päiväkoti on kiinni/suljettu/lomalla/ei auki

Ensisijaisesti asioiden tiedottamisessa on hyvä muistaa vanhemman oikeus saada tieto suoraan henkilökunnalta ilman välikäsiä. Tämän vuoksi tulisi välttää asian ilmoittamista esimerkiksi vanhemman koulun kautta. Työntekijä saattaa tiedostamattaan käyttää maahanmuuttajalasta tulkkina tai asioiden tiedottajana maahanmuuttajavanhemmille. Tämä ei kuitenkaan ole lapsen tehtävä ja saattaa aiheuttaa perheissä konflikteja roolien kääntyessä pääläelleen.

Maahanmuuttajaperheellä tulee olla samat oikeudet, mutta myös samat säännöt kuin suomalaisilla perheillä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työntekijöiden tulee vaatia maahanmuuttajaperheeltä yhtäläillä oikeanlaista vaatetusta tai täsmällisyyttä lapsen hoitoajoissa. Maahanmuuttajaperhe ei ehkä osaa tai uskalla vaatia asioita

kielimuurin vuoksi. Nämäkin perheet voivat haluta tarkempaa tietoa lapsensa päivästä. Niinpä se kuuluu heille myös antaa.

Lähtökohtaisesti vuorovaikutussuhteen alkaminen on työntekijän vastuulla.

Vanhempainillan merkitys voi korostua maahanmuuttajaperheen kanssa! Tulkin käyttö tuo turvaa niin vanhemmille kuin henkilökunnallekin!

Maahanmuuttajaperhettä tulee informoida hyvissä ajoin. Päivämäärien ja kellonaikojen täsmällisyyttä tulee painottaa, sillä kulttuurierot voivat vaikuttaa aikakäsitteisiin!

Yhteisen kielen puuttuessa on tärkeää, että keskustelu käydään selkeillä sanoilla ja tarpeeksi hitaasti- muista antaa aikaa ymmärtämiselle ja vastaamiselle. Käytä kuvia hyödyksi ja varmista asian ymmärtäminen.

Anna vanhemmille jokapäiväinen mahdollisuus kysymysten esilletuomiseen ja mielipiteiden ilmaisuun.

Kommunikoinnin abc:

Lyhyesti, selkeästi, konkreettisesti ja aikaa käyttäen.

Asian rajaaminen; ei liian paljon asiaa yhdellä kertaa!

Älä puhu toisen puolesta, kuuntele!

3.2 Päivähoitomaailmaan tutustuminen

Yleinen oletamus on, että maahanmuuttajat eivät tiedä mitään päivähoidosta. Nykyään myös esimerkiksi Thaimaassa toimii päiväkoteja samalla periaatteella kuin Suomessakin. Päiväkotikulttuuriin opitaan parhaiten olemalla mukana tai pelkästään havainnoimalla sen toimintaa.

Ensimmäiset päivät ja viikot päivähoidossa ovat kullanarvoisia maahanmuuttajalle, koska silloin aistit ovat herkimmillään havaitsemaan nimenomaan konkreettisissa tavoissa olevia eroja. Silloin kulttuuri on helpompi sisäistää.

Suomessa päivähoitoa ohjaavat erilaiset lait ja säädökset. Jokainen päiväkotihan on kuitenkin yksilöllinen ja talon sisäiset säännöt riippuvat työntekijöistä itsestään.

Kulttuurit törmäävät usein puhuttaessa ajasta. Toisen kulttuurin liukuva aikakäsitys ei sovi yhteen suomalaisen tarkkuuden kanssa. Vanhempien kanssa sovittaessa hoitoajoista tulee ajan täsmällisyyttä painottaa. On myös tärkeää, että selitetään, miksi näin on. Maahanmuuttajavanhempien haastattelussa tuli ilmi, etteivät kaikki tiedä, miksi lapsi tulee hakea juuri kolmelta eikä tuntia myöhemmin. Helpointa tämä keskustelu on käydä tulkin avulla.

Maahanmuuttajaperheen kotoutuminen on laaja prosessi, jonka aikana perheelle kerrotaan paljon uutta tietoa. Perehtyminen päivähoitoon on voinut jäädä yleistasolle, minkä vuoksi perheillä ei ehkä ole tiedossa kaikkia heille kuuluvia oikeuksia tai velvollisuuksia. Alkukeskustelussa olisi hyvä selvittää perheen tietämys esimerkiksi subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta.

Päivähoitosopimus sekä varhaiskasvatussuunnitelma kuuluvat oleellisena osana vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Asiakirjoista olisi hyvä olla eri

kulttuuritaustasta tuleville perheille sopiva versio, koska selkeät ja lyhyet lauseet auttavat maahanmuuttajaa ymmärtämään asiakirjojen sisällön. Muokkaamalla päivähoiton tiedotteita helpotetaan myös henkilökunnan työtä.

Selkokielen tiedote on helppo tehdä! Kuvat auttavat ymmärrystä ja joitain osia voi pyytää myös tulkkia kirjoittamaan. Ota kuitenkin huomioon, että kaikki eivät osaa lukea edes omaa kieltään.

Painota päiväjärjestyksen läpikäymistä! Kansion liitteistä löydät esimerkiksi karenin kielellä tehdyn esitteen päivähoiton päiväkulusta (Liite 1.) . Sen on koettu auttavan vanhempia ymmärtämään.

Huomaatko kertoa vanhemmille, miksi lapsi tulee hakea päiväkodista tiettyyn aikaan?

Otathan huomioon, että kaikki vanhemmat eivät tunne oikeuksiaan päivähoiton piirissä. Kerro sinä ne heille!

Pakolaistyössä maahanmuuttajaperhettä autetaan hakemaan päivähoitopaikkaa. Päiväkodin vastuulle jää sopia tutustumiset päiväkotiin; tämän voi tehdä joko tulkin tai pakolaistyöntekijän välityksellä. Pakolaistyö ei erikseen anna perehdytystä päiväkotikulttuurista, koska asiakkaalla on oikeus saada tämä tieto alan ihmisiltä.

3.3 Monikulttuurisen lapsen aloituskeskustelu

Esimerkki pohjautuu Kuopion monikulttuurisen päiväkodin Interkulttuurisen työryhmän 9/2010 lomakkeeseen.

Lapsen henkilö- ja taustatiedot

Sukunimi:	Etunimet:
Henkilötunnus:	
Osoite:	Kansallisuus:

Äidinkieli ja sen murteet:	Kotona puhuttavat kielet:
Muu kielitaito:	Perheen asiointikieli:
HUOLTAJAT	PUH. / YHTEYSTIEDOT
Äiti: Isä: Muu huoltaja: Yhteyshenkilöt:	

SISARUKSET:
Nimi, sukupuoli ja syntymävuosi:

MAAHANMUUTTO:
Mistä maasta ja milloin perhe on muuttanut Suomeen / Kemiin?
Millaisten vaiheiden kautta lapsi on saapunut Suomeen?
Onko perhe Suomessa pakolais- tai muulla statuksella (paluumuutto, työ- ja avioliitto, perhesiteet tms.)

TERVEYS:
Onko lapselle tehty terveystarkastus Suomessa? Kyllä Ei
Missä lastenneuvolassa olette käyneet? Ohjataan terveydenhoitajalle / nimi ja puh.
Onko lapsella allergioita, sairauksia tai lääkärin määräämää lääkitystä (lääkehoitosuunnitelma)?
Lapsen ruokavaliossa on huomioitava? Miksi?

PERHE:
Millä nimellä lasta/lapsia, äitiä ja isää kutsutaan?
Lapselle tärkeät ihmiset?
Ketkä voivat hakea lasta päiväkodista/ varahakijat (yhteystiedot)?
Mitä haluaisitte kertoa elämästänne entisessä kotimaassanne?
KIELITAITO:
Miten arvioitte lapsen äidinkielen tasoa?

LAPSEN PERUSHOITO:
Ruokailu:
Päivälepo:
Siisteyskasvatus (käsienvpesu, wc käynnit jne.):
Ulkoilu:
Lapsen kaverisuhteet (Minkä kielisiä?):

KASVATUS:
Perheen tavat kasvattaa lasta?
Lapsen leikit ja mielenkiinnon kohteet?
Lapsen ilot, surut ja pelot?

USKONTO / EETTINEN KASVATUS
Millä lailla uskonto tai kulttuuri vaikuttaa lapsen elämään?
Saako lapsi osallistua päiväkodin juhliin ja tapahtumiin (myös omat tai toisten syntymäpäivät) ?
Mitä toiveita teillä on päivähoidolle? Perheen kanssa keskustellaan päivähoidosta, sen tavoista ja tavoitteista.

MUUTA:

4. Päiväkodin arjen tilanteita - maahanmuuttajalapsen integroituminen

4.1 Lapsen kulttuurin ylläpitäminen ja kunnioittaminen

"Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Varhaiskasvatuksessa lasta rohkaistaan käyttämään omaa äidinkieltään. Vanhempien ja lapsen äidinkielen kasvuympäristön tietoa ja osaamista hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen tukemisessa myös varhaiskasvatuksessa."

"Varhaiskasvatuksessa lapsen omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan perehdytään, niitä arvostetaan ja ne näkyvät varhaiskasvatuksen arkipäivässä. Yhteistyössä vanhempien ja eri kulttuuriyhteisöjen kanssa edistetään lapsen kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lapsen mahdollisuutta ilmentää omaa kulttuuritaustaansa varhaiskasvatuksessa. Näin tuetaan lasten oman identiteetin vahvistumista."

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2005

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan ensisijainen vastuu kulttuurin ylläpitämisestä on lapsen vanhemmilla. He voivat kuitenkin yhdessä päivähoidon henkilökunnan kanssa määrittää, kuinka kulttuuri tulisi ottaa huomioon päiväkodissa. Keskustelu tulisi käydä tulkin välityksellä, koska kulttuuri on vahvasti tunnesidonnainen asia, jota jokaisella on oikeus käsitellä omalla tunne- eli äidinkiellään.

Päivähoitossa maahanmuuttajalapsen tulee saada olla ylpeä taustastaan, ja häntä pitää rohkaista sen näyttämiseen. Kulttuurin ylläpitäminen voi olla lähtöisin joko työntekijästä tai lapsesta itsestään. Lapselle tulisi antaa tilaa uuden oppimiselle oman kulttuurinsa lähtökohdista. Näin lapsen identiteetti rakentuu kahden kulttuurin pohjalta.

Päivähoiton päivittäiset ryhmätuokiot voivat tuntua haastavilta jo pelkästään eri kehitystasolta olevien lasten kanssa, mutta myös kielimuurin vuoksi. Haastavaksi toiminnan tekee sen suunnitteleminen kaikille sopivaksi ja maahanmuuttajalasten osallistuminen toimintaan yhdessä suomalaisten lasten kanssa. Tämän voi kuitenkin kääntää rikkaudeksi käyttäen hyväksi lasten luontaista kiinnostusta uutta asiaa kohtaan. Pienryhmätoimintaa on hyvä toteuttaa sekä sekaryhmissä että pelkästään maahanmuuttajalasten kanssa riippuen toiminnan tavoitteesta.

Päivähoitossa monikulttuurisuutta tulisi käsitellä avoimesti ja tätä tulisi pohjustaa jo ennen maahanmuuttajalasten saapumista ryhmään. Kannattaisi myös muistaa, että aikuisilla on enemmän ennakkoluuloja eri kulttuureja kohtaan kuin lapsilla, joten työntekijän omat asenteet eivät saa heijastua lapsiin.

Lapsi luonnollisesti omaksuu valtaväestön tapoja ja toimia, joten sopivan rajan löytäminen kulttuurin käsittelemiselle on häilyvä.

Käytä vanhempien tietämystä hyväksesi toiminnan suunnittelussa ja osallistuta perhettä mahdollisuuksien mukaan. Tarjolla on uusi leikkien ja pelien maailma!

Maahanmuuttajataustainen työntekijä on koettu tärkeäksi avuksi sekä lapsille että työntekijöille. Onko teillä mahdollisuutta tähän?

4.2 Päivälepo

Päivälepo kuuluu oleellisena osana päiväkodin arkeen ja sujuu yleensä ongelmitta. Maahanmuuttajalapsen kanssa tilanne saattaa toimia täysin normaalisti, mutta muutamaa asiaa olisi hyvä miettiä.

Lepotilanne saattaa hämmentää lasta. Voi olla hyvä näyttää lepotilanne ennen lapsen saapumista hoitoon

Maahanmuuttajalapsi voi olla tottunut nukkumaan vaatteet päällä tai vieroksuu riisumista muiden edessä. Tilanteesta voi tulla lapselle ahdistava, jos hän ei omalla rytmillään saa omaksua uusia tapoja. Lasta ei siis saa pakottaa.

Maahanmuuttajaperheiden kanssa lapsen unirytmien selvittäminen korostuu. Hän ei ole ehkä tottunut nukkumaan ilman vanhempiaan tai päiväunet eivät ole olleet tasaisesti päivärytmiin kuuluvia. Tilanne voi myös pelottaa ja lapsen aiemmat kokemukset voivat aiheuttaa nukahtamisvaikeuksia.

Lasta voi auttaa tottumaan tilanteeseen antamalla turvaa. Jokin henkilökohtainen esine kuten unilelu voi olla jopa suurempi apua maahanmuuttajalapselle kuin suomalaiselle. Olisiko mahdollista antaa unilaulu-cd kotiin kuunneltavaksi? Näin lapsella olisi jotain tuttua ja turvallista uudessa tilanteessa.

4.3 Terveys

Perhe määrittää arjessaan hygieenisyyden tärkeyden, ja tässäkin jokainen perhe on yksilöllinen. Hygieenisuus voi olla myös kulttuurisidonnaista, ja perustoiminnotkin saattavat aiheuttaa hämmennystä. Esimerkiksi jo pyllyn pyyhkiminenkin voi poiketa meidän totutuista tavoistamme. Muutamia asioita on siis hyvä käydä läpi lapsen aloittaessa päivähoiton.

Perheen hygieniatottumukset olisi hyvä selvittää ja sopia vanhempien kanssa niiden soveltamisesta päivähoitossa.

Hygieenisuus koetaan henkilökohtaisena asiana, jonka puheeksi ottaminen on usein haastavaa. Lapsen puhtauden ja terveyden edistämiseksi on kuitenkin henkilökunnan vastuulla informoida vanhempia hygieenisyyden tärkeydestä.

Lapsen sairastuttua päiväkodissa työntekijän tulee muistaa ottaa mahdollisuuksien mukaan yhteyttä aina suoraan lapsen vanhempiin, eikä toimittaa asiaa välikäsiä kautta

Lapsen tartuntataudit voidaan kokea perheen yksityisasiaksi, jonka vuoksi päivähoitoon ilmoittaminen jätetään tekemättä.

Lapsen sairastuttua kotonaan vanhempien tulee olla tietoisia kehen ottaa yhteyttä ja milloin.

4.4 Pukeutuminen ja ulkoilu

Vaatteiden nimeäminen on tärkeää näyttää konkreettisesti ja painottaa sen tärkeyttä. Syy-seuraussuhteiden kertominen antaa asialle merkityksen, jos se muuten tuntuu oudolta. Lastenvaatteiden huolto voi olla perheissä alkeellista, ja sisäjalkineiden käyttö kuulostaa hullulta. Vanhemmilla kuuluukin siis olla mahdollisuus kysyä henkilökunnalta heitä askarruttavia asioita

Sisä- ja ulkovaatteiden erottelu on hankalaa maahanmuuttajalle, joka juuri on käsittänyt, miksi on hyvä pitää kenkiä ulkona. Sisäkengissä ei yksinkertaisesti tunnu olevan järkeä. Työntekijän näyttäessä omiaan tai toisten lasten sisäkenkiä on huomattu, että maahanmuuttajavanhempi etsii juuri samanlaiset kengät omalle lapselleen. Onkin siis hyvä kertoa, että sisäkenkiä on monenlaisia, ja pääasia on, että ne ovat lapselle miellyttävät ja estävät liukastumisen päiväkodin lattialla. Vanhempia on hyvä opastaa ostamaan myös oikeankokoisia vaatteita esimerkiksi ulkoiluun, sillä heillä ei saata olla tietoa, että kurahousujen alle kuuluu mahtua toppahaalari. Kielimuuri ei saa olla esteenä asian käsittelylle!

Maahanmuuttajan voi olla aluksi vaikeaa tottua suomalaiseen pihaleikkikulttuuriin. Hiekkalaatikolla leikkiminen tai pelkästään lumen olemassaolo voivat luoda esteen lapsen spontaanille leikille.

Henkilökunnan olisi hyvä auttaa lasta totuttautumaan muutokseen ja rohkaista häntä.

Kaikkien perheiden vapaa-ajan viettoon ei kuulu ulkona oleminen. Tähän voi myös vaikuttaa kulttuurin uskomukset hygieenisyydestä.

Maahanmuuttajan voi olla vaikeaa tottua Suomen sähän ja pukeutua sen mukaisesti. Jotkut vaatteet kuten alushousut voivat olla jo käsitteenäkin oudot, joten niiden poisjättäminen tuntuu silloin luonnolliselta. Alushousut ovat kuitenkin jo lapsen hygienian vuoksi tärkeitä, joten tiedottaminen on tässä tapauksessa tärkeintä.

Vanhemmille voidaan järjestää ilta, jossa käydään läpi perinteisemmät ja samalla myös oudoimmat vaatteet. Jokaisesta vaatteesta on hyvä olla mallikappale, jota voidaan näyttää. Kertominen tulisi olla mahdollisimman yksinkertaista ja havainnollista.

Päiväkodin varavaatteiden palautuminen maahanmuuttajaperheiltä on koettu haastavaksi kuten myös muiden lasten vaatteiden kulkeutuminen väärin koteihin.

4.5 Ryhmätuokiot

Maahanmuuttajalapsen ei välttämättä jaksata istua paikoillaan tai kuunnella satua loppuun. Se on ymmärrettävää, sillä he eivät vielä osaa kieltä kunnolla ja eivät ymmärrä mistä puhutaan.

Tuokiot ovat hyviä opetustilanteita maahanmuuttajalapselle ja siksi integroiminen tuokioihin on tärkeää.

On tärkeää antaa lapselle onnistumisen tunteita!
Mutta haittaako vaikka leikki ei sujukaan täysin suunnitelmien mukaan?

Kili-kerhossa voidaan keskittyä lapsen kehitystason vaatimuksiin!

4.6 Ruokailu

Kulttuurien eroavaisuudet tulevat selvimmän esille ruokailutottumuksissa ja itse ruoassa. Jokainen perhe viettää ruokailuhetkensä omalla tavallaan. Onkin siis tärkeää kertoa vanhemmille, kuinka syöminen päiväkodissa tapahtuu. Lapselle voi olla vaikeaa istua hiljaa, jos kotona kovaäänisyys on osa ruokailua. Ongelmia voi tuottaa myös pelkästään tuoli, jos kotona syödään lattialla.

Aikuisen istuminen pöydässä on erityisen tärkeää avun annon ja mallintamisen vuoksi. Lapsi ei ehkä uskalla pöydässä pyytää juotavaa tai ei osaa selittää, jos ruoka ei maistu. Työntekijän tulee antaa lapselle mahdollisuus itsensä ilmaisuun näissä tilanteissa. Kysymykset, joihin lapsi pystyy vastaamaan pelkästään päätään nyökyttämällä, ovat turvallinen lähtökohta. Osoittaminen on myös lapselle helppo tapa. Näissä tilanteissa työntekijän on hyvä nimetä esineitä ja ruokia, jotta lapsi ne toistojen kautta ymmärtäisi.

Vaatimustasoa voidaan nostaa kun, työntekijöiden mielestä lapsi on jo tottunut tilanteeseen. Esimerkiksi voidaan edetä tilanteeseen, jossa aikuinen näyttää toisessa kädessä näkkileipää ja toisessa sämpylää. Kysytään, että haluaako lapsi näkkileipää vai sämpylää. Jos lapsi vieläkin osoittamalla näyttää kumpaa haluaa, aikuinen sanoo nimen ja pyytää lasta toistamaan. Näin lapsi huomaa, että hänen sanomiseensa vastataan johdonmukaisesti, ja hän voi rohkaistua. Seuraava askel voi olla avointen kysymysten esittäminen.

Lapsen syödessä Suomessa ensimmäisen kerran maitotuotteita voi hänen mahansa tulla kipeäksi. Riippuen myös kotimaansa terveydenhuollosta, jotkut perheet eivät ehkä tiedä lastensa allergioista mitään. Henkilökunnan on hyvä seurata lapsen käyttäytymistä sekä havainnoida ihon ja mahan reagoimista uusiin ruokiin.

Pelkästään ruoan ulkonäkö saattaa poiketa kotiruoasta, joten on normaalia, jos lapsi epäröi maistamista. Usein kuitenkin sekä aikuisten että muiden lasten esimerkki kannustaa lasta maistamaan.

Oma paikka ruokailussa antaa lapselle turvaa ja rutiineja!

Monet uskonnot sisältävät rajoituksia ruoan suhteen. Tavallisimmin rajoitukset kohdistuvat tiettyihin ruoka-aineisiin tai paastoihin. Jokainen perhe on kuitenkin erilainen ja uskonnot näkyvät perheissä yksilöllisesti. Uskalla siis kysyä vanhemmilta, kuinka juuri heidän perheessään uskonto näkyy ruokailussa.

Mikä estää selittämästä lapsille uskonnosta ja sen vaikutuksista ruokailuun?

Onko mahdollista, että lapsi ryhtyy häpeämään uskontoaan, koska siitä ei avoimesti puhuta?

5. Kieli solmussa?

Lapsen kielenkehityksen opettamiseen ei ole yksiselitteistä ohjetta. Tapoja opettaa kieltä on monia, ja jokainen työntekijä vaikuttaa omalla persoonallaan lapsen kielenkehitykseen. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä helpommin kielen oppiminen tapahtuu, ja näin ollen kaksi eri kieltä kehittyy tasavertaisesti.

Päivähoidossa on tärkeää se, että työntekijät ovat samalla linjalla kielenkehityksen opetuksen suhteen. Murre-erot sekä puhetyyli tuovat haastetta lapsille asioiden nimeämisessä ja ymmärtämisessä. Tämän vuoksi onkin hyvä sopia henkilökunnan kesken termit, joita käytetään yleisesti maahanmuuttajalasten kanssa. Maahanmuuttajalapsen kanssa tulisi muistaa aktiivisesti keskustella arjen tilanteista ja nimetä asioita. Vaikkakin kiireen keskellä voi ehkä tuntua, ettei lapsi saa tilanteesta mitään konkreettista irti. Oppiminen vaatii toistoja. Oikotietä oppimiseen ei ole!

Kaksikielisyys on lapselle suuri etuus, jota tulisi vaalia päivähoidossa. Lapsen tulee antaa puhua omaa kieltään, mutta ryhmätilanteissa suomenkielen oppimista tulee painottaa. Kehuminen nostattaa lapsen motivaatiota, ja oppimisen tulisi olla hauskaa! Mallintaminen on tapa auttaa lasta ja sen tulisi olla korjaavaa ja kannustavaa. Tärkeintä kuitenkin on, että lapsi tulee ymmärretyksi.

Kuvien käyttö on koettu toimivaksi menetelmäksi kielenkehityksen opetuksessa, ja sitä kannattaisi lisätä arjen tilanteisiin. Kuvilla pystyy osittamaan päivähoidon toiminnat. Esimerkkinä mainittakoon vaikka käsien pesu. Tilanteisiin löytyy valmiita ohjeita esimerkiksi netistä [Tampere.fi/ neptunus](http://Tampere.fi/neptunus). Kirjojen lukeminen voidaan aloittaa kuvien nimeämisellä. Tähän tarkoitukseen onkin tehty muun muassa seuraavat kirjat:

Aamu- suomenkielen kuvasanakirja, 2010.

Mamumuksut, 2010.

On vaikeaa havaita, milloin puheen viivästyminen johtuu muusta kuin lapsen yksilöllisestä kehityksestä, ja milloin taustalla on mahdollisesti fyysisiä esteitä. Tällaisen asian pystyy huomaamaan ainoastaan intensiivisellä työskentelyllä lapsen kanssa. Tällainen prosessi voi kestää jopa vuosia. Näissä tilanteissa apua saa erityislastentarhanopettajalta sekä puheterapeutilta.

6. Mitä nyt tehtäisiin?

Työskentely maahanmuuttajien kanssa on muokkaantunut vuosien varrella nykyiseen muotoonsa ja elää edelleenkin uusien säädösten ja ideoiden syntyessä. Kemin kaupunki on aloittanut pakolaisten vastaanottamisen moniammatillisella vastaanottoryhmällä, jonka tarkoituksena oli auttaa maahanmuuttajia sopeutumaan Suomeen.

Menetelmiä työskentelyyn maahanmuuttajien kanssa on siis monia, eikä jotain tiettyä tapaa voida nostaa yhdeksi oikeaksi. Ammatillaiset muokkaavat olemassa olevaa materiaalia päivähoitossa päivittäin, ja sen vuoksi keräämämme materiaali voikin kuulostaa sisällöltään tutulta. Tarkoituksena on antaa ideoita ja intoa työskentelyyn maahanmuuttajien kanssa sekä rohkaista uuden kokeiluun.

Vastaanottoryhmän lastenhoitaja kuvailee kokemuksiaan seuraavasti :

" Vuonna 1994 tuli Kemiin ryhmä pakolaisia. Heitä varten oli muodostettu vastaanottoryhmä, jossa oli eri ammattikuntien edustajia mm. kodinhoitaja, lastenhoitaja, pakolaistyöntekijöitä. Olimme valmistelleet perheille asuntoja huonekaluin ja vuodevaattein sen mukaan, minkä kokoinen perhe oli, hankimme myös jonkin verran vaatteita valmiiksi odottamaan, sillä heitä odotti keskitalvi kovine pakkasineen.

Ryhmä saapui Kemiin iltakoneella ja olimme heitä vastaanottamassa kentällä. Ilma oli tosi kylmä eikä monellakaan tulijalla ollut lämmintä vaatetta päällä, jonka vuoksi siirryimme pikaisesti matkatavarat saatuaamme linja-autolla asunnoille. Kun asunnot oli jaettu ja yhteiset iltateet nautittu, jätimme perheet lepäämään ja tutustumaan uuteen kotiinsa.

Seuraavat viikot menivät niin, että meille vastaanottoryhmässä työskenteleville jaettiin perheet, joiden kanssa olimme pääasiassa tekemisessä. Kävimme kiertämässä Kemiä ja katsomassa tärkeimmät virastot ja laitokset mm. sosiaalitoimisto, pankit, terveyskeskus, missä he tulisivat asioimaan, myös lähikaupat tuli tutuiksi.

Meillä oli myös vapaa-ajan toimintaa yhdessä perheiden kanssa. Kävimme laskemassa mäkeä läheisellä mäellä sekä kiertoajelulla linja-autolla. "Omat perheet" tulivat hyvin tutuiksi viikkojen aikoina ja saimme paljon tietoa perheiden kulttuurista ja heidän elämästä kotimaassaan.

Meillä oli aluksi tulkki keskusteluissa mukana mutta hyvin pian kävimme keskustelua varsinkin perheiden teini-ikäisten lasten kanssa englannilla ja pikkuhiljaa myös suomen kielellä, he olivat hyvin innokkaita oppimaan suomen kieltä.

Kun kaikki tarvittavat terveystarkastukset oli tehty, oli vanhempien aika lähteä opiskelemaan suomen kieltä ja pienimmät lapset lähtivät läheiseen päiväkotiin, johon heidän mukaan lähti vastaanottoryhmässä ollut lastenhoitaja. Tällä järjestelyllä lapsilla oli yksi tuttu aikuinen helpottamassa siirtymävaihetta kodin ja päiväkodin välillä ja lastenhoitaja tiesi jo perheiden tapoja ja tottumuksia, joka helpotti henkilökuntaa arjen tilanteissa "

6.1 Kulttuureihin ja maihin tutustuminen

Kulttuuriviikko

Maahanmuuttajalasten kulttuuriin ja kotimaahan voidaan päiväkodissa paneutua kulttuuriviikolla. Viikon aikana päiväkodissa voisi vieraila eri maiden edustajia esimerkiksi seurojen ja järjestöjen kautta. Kemissä toimii esimerkiksi Burman nuoret, jotka ovatkin käyneet päiväkodeilla kertomassa kotimaastaan. Vastaanottokeskuksesta sekä kotoutumiskoulusta voi pyytää eri kulttuuritaustaisia ihmisiä kertomaan kulttuuristaan. Yhteystiedot löydät Apua, tukea ja tietoa - osiosta.

Päiväkodissa voidaan kulttuuriviikolla askarrella aiheeseen liittyen ja tuokioiden toiminta voidaan rakentaa kulttuurin ympärille. Tärkeää on muistaa myös suomalaisen kulttuurin esiintuominen. Viikon tarkoituksena olisi tuoda tietoisuutta muille lapsille muista maista sekä kulttuureista ja antaa maahanmuuttajalapselle ylpeyden tunne omasta taustastaan.

Jokainen päiväkotitoiminta pystyy järjestämään omanlaisensa kulttuuriviikon. Ehdotuksena yhden päiväkodin kulttuuriviikon ohjelma:

Maanantai: Laulutuokio (Matkustan ympäri maailmaa, Maailman lapset, Punainen mökki, eri maiden musiikkia)

Tiistai: Myanmar-nuoret vierailevat Leipätehtaalta

Keskiviikko: Eri kulttuureista värityskuvia

Torstai: Keskuskoulun mamu-luokan vierailu opettajansa kanssa, laulutuokio

Perjantai: Katuliiduilla eri maiden lippujen piirtämistä pihakivetykselle

Maailmankartta

Lapsen voi olla vaikeaa käsittää perheensä kulttuurin erilaisuutta tai kotimaansa kaukaisuutta. Kartalla lapselle pystytään konkreettisesti näyttämään, mistä hän on kotoisin, ja samalla kertomaan, miksi kulttuurit eroavat toisistaan. Lapsi saa myös yksilöllistä huomioimista, kun kaikkien kotimaat käydään kartalla läpi. Kartta voidaan asettaa päiväkodin seinälle, jossa se on lasten ulottuvilla.

Kartan avulla voidaan käydä läpi eri maanosia ja tutustua yleisesti maailman laajuuteen. Sitä voidaan myös soveltaa lasten ikäryhmästä riippuen.

Kulttuurihuone

Kulttuurien tutustumiseen päiväkodissa voitaisiin rakentaa myös jonkinlainen kulttuurihuone. Huoneessa olisi esimerkiksi erilaisia esineitä ja muuta rekvisiittaa lasten omista kulttuureista. Tämä huone voisi olla pidemmän aikaa ryhmien käytössä. Huonetta voitaisiin käyttää yhteistyössä muiden päiväkotien kanssa. Ensimmäisenä voisi olla esimerkkejä suomalaisuudesta ja siitä eteenpäin eri kulttuureihin, mitä päivähoidossa kyseisellä hetkellä on olemassa.

Maailmanympärysmatka

*Matkalla suvaitsevaisuuteen - kansainvälisyyskasvatuksen menetelmäopas 5-8 -
vuotiaiden lasten ohjaajille*

Kirjassa maailmanympärysmatka nähdään suvaitsevaisuutta edistävänä tekijänä. Suvaitsevaisuus auttaa lasta uskaltamaan olla oma itsensä ja kehittämään itsetuntemustaan, mikä mahdollistaa myös toisten kunnioittamisen ja arvostamisen.

- Maailmanympärysmatka alkaa passin tekemisellä, johon on tarkoituksena kerätä merkki jokaiselta matkan pisteeltä.
- Jokaisessa pisteessä käsitellään yhtä maata ja kulttuuria. Se voi sisältää esimerkiksi tarinoita, askarteluja, keskustelua tai muuta toimintaa.
- Maailmanympärysmatka voidaan käydä käyttäjän haluamassa järjestyksessä, mutta lopuksi palataan Suomeen, jossa leikitään tai lauletaan perinteisen suomalaisen tavan mukaan.
- Matka voi olla yhden päivän kestävä retki tai sen pystyy jaottelemaan esimerkiksi viikon jokaiselle päivälle lapsiryhmästä riippuen
- Matka olisi myös opettavainen aikuisille, joten maailmanympärysmatkasta voi tehdä avoimen tapahtuman lasten vanhemmille.

6.2 Kuvat

Kuvien tarkoituksena on olla puheen apuna asioiden ymmärtämisessä. Kuvilla pystyy jäsentämään arkea esimerkiksi ympäristön hahmottamisella sekä esineiden käyttötarkoituksen ilmaisemisella. Kuvat kuuluu valita asiakkaan tarpeiden mukaan, joten siksi olemmekin eritelleet lapsille ja vanhemmille omat kuvat.

Internetistä löytyy monia sivustoja, jotka tarjoavat kuvia ilmaiseksi, mutta markkinoilta löytyy myös kuvakommunikointiin erikoistuneita ohjelmia. Papunet on helppo ja yksinkertainen apuväline. Kuvakommunikaatiota on helppo käyttää, koska jos sopivia kuvia ei löydy internetistä niin itse piirretyt kuvat, valokuvat tai lehtileikkeet käyvät yhtä hyvin.

Maahanmuuttajien kanssa kuvien käyttö on todettu toimivaksi menetelmäksi. Se antaa sekä lapselle että vanhemmalla mahdollisuuden kommunikoida työntekijöiden kanssa. Kuvat olisi hyvä ottaa käyttöön heti uuden asiakassuhteen alkaessa, jotta niistä tulisi luonteva osa arkea. Kuvien olisi hyvä olla helposti saatavilla esimerkiksi eteisessä tai työntekijällä vyötäröllä jojossa.

Työntekijästä voi tuntua vieraalta käyttää kuvia vanhempien kanssa, mutta ne auttavat myös aikuisten kommunikointia. Mahdollisuus tulkin käyttöön ei ole jokapäiväistä, joten kuvilla voidaan helpottaa asioiden käsittelymistä. Kuvat eivät ole myöskään kielisidonnaisia, joten ne käyvät jokaisen maahanmuuttajan kanssa. Kuvien nimeäminen olisi hyvä käydä läpi tulkin välityksellä heti alkutaipaleella.

Kuvien avulla voi:

- Keskustella, pyytää asioita
- Valita, kieltäytyä, vastustaa, kehottaa, käskää, kysyä ja ihmetellä
- Ilmaista tunteita
- Auttaa asioiden mieleen palauttamista

Linkkejä:

- www.papunet.fi
 - PCS-kuvat, kuvapankki, piktogrammit

<http://papunet.net/tietoa/fileadmin/muut/ideat/kuvakommunikointi.pdf>

Paljon valmista materiaalia ja ohjeet niiden toteuttamiseen. Kohdistettu ensisijaisesti kehitysvammaisten kanssa työskentelyyn, mutta sovellettavissa maahanmuuttajalasten kanssa.

- www.pesäpuu.fi/evaskori
 - Tunnekortit esimerkiksi kissanpäivä sekä nallekortit
 - Näillä korteilla voidaan auttaa lasta tunteiden ilmaisuun

Päiväjärjestys:

Päiväjärjestyksessä kuvat havainnollistavat ajan kulkua sekä tapahtumien jäsentämistä. Niillä pystyy myös kertomaan tapahtumista, muistella menneitä ja suunnitella tulevaa. Lapselle tieto päivänkulusta ja rutiineista luo turvallisuuden tunnetta. Lapsiryhmästä riippuen päiväjärjestys voidaan muokata yksityiskohtaiseksi sekä vaiheet voidaan eritellä. Joillakin lapsille riittää kuitenkin pelkän päätoiminnon nimeäminen.

Kuvafleksi:

Tarvikkeet:

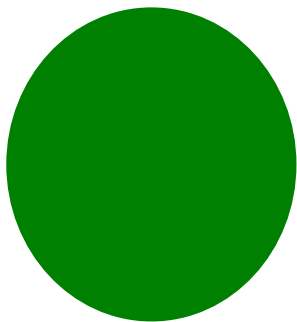
- Esimerkiksi laskettelussa käytettävä korttijojo
- Laminointikone tai kontaktia
- Valikoidut kuvat

Kannattaa valita koko ryhmälle sopivat sekä selkeät kuvat, jotka lapsi heti tunnistaa. Kuvia löytyy papunetistä tai niitä voi tehdä kuvakommunikaatio-ohjelmilla ja valokuvista. Tärkeintä on, että kuvat ovat heti sekä työntekijän että lapsen saatavilla kommunikaation helpottamiseksi. Tässä muutamia esimerkkejä arjen toiminnoista:

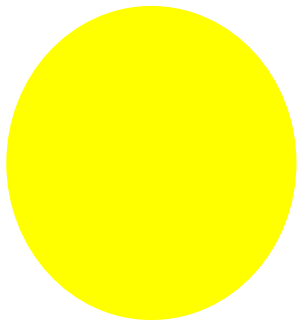
- Ei
- Kyllä
- Suru
- Hymy
- Vessa
- Peli
- Kirja
- Ruoka
- Kynä
- Lelut: autot, palikat, nuket

Liikennevalot:

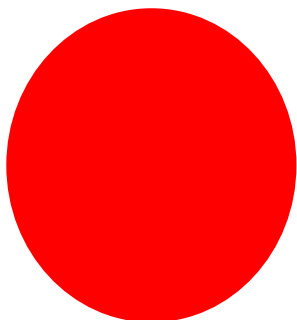
Liikennevaloilla näytetään lapsille, miten tilanteet sujuvat. Ne voidaan liittää kuvafleksiin, joten ne ovat helposti näytettävissä. Valoilla annetaan lapselle palautetta hänen toiminnastaan ja myös tilanteita voidaan rauhoitella niiden avulla. Liikennevalojen kanssa tulee muistaa, että kaikki värit pitää olla käytössä. Vihreän näyttäminen voi helposti unohtua asioiden sujuessa.

Hyvin menee!

Ensimmäinen varoitus, tilanne alkaa näyttää liian villiltä

Viimeinen varoitus, kohta leikki loppuu kokonaan!

6.3 Pelit

Pelien kautta lapset oppivat nimeämään esineitä ja asioita hausalla tavalla. Pelit kuitenkin vaativat aikuisen tuen, jotta lapsi saa heti välittömän palautteen toiminnastaan. Lapsen yritys tulee huomioida ja negatiivista palautetta sekä ei-sanaa tulee välttää. Esimerkiksi lapsen sanoessa "keekä" aikuisen tulee korjata sana vaan oikeaan muotoon. Kehuminen kannustaa lasta!

Esimerkkejä peleistä:

- Lotto
 - Asioiden tunnistus ja nimeäminen
- Muistipelit
 - Asioiden tunnistus ja nimeäminen
- Yksi joukosta pois
 - Asioiden nimeäminen
- Tunnistuspeli
 - Kuvan ja esineen yhdistäminen sekä käyttötarkoituksen oppiminen
- Ekapeli maahanmuuttajille
 - <http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli/ekapeli-maahanmuuttaja>
 - Ensisijaisesti tarkoitettu käytettäväksi kotona
 - Kohdistettu kaikille maahanmuuttajille, mutta erityisesti venäjänkielisille
 - Lukemistaidoissa tukea tarvitseville, mutta sovellettavissa nuoremmillekin

- Papunet
 - <http://www.papunet.net/pelit/lapsille/>
 - Esimerkiksi värit, kirjaimet ja selkokielisiä tarinoita
- Joukkuepelit
 - Suvaitsevaisuus, syrjinnän ehkäisy sekä ystävyyssuhteiden luominen
- Itsetehdyt pelit

6.4 Musiikki

Musiikkikasvatus mahdollistaa lasten tukemisen yli kielirajojen sekä edistää kulttuurillista identiteetin kehitystä. Musiikki voi yhdistää lapsia ja aikuisia yhteisen kielen puuttuessa. Musiikki myös antaa lapselle mahdollisuuden itsensä ilmaisuun ja luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Monessa maassa musiikki on iso osa kulttuuria ja näin ollen lapsen arkea.

Lauluja:

- Fröbelin palikat
 - Esimerkiksi kehonosien ja aistien opettelua
- Perheen omat laulut
 - Lapsen perheeltä voidaan pyytää päiväkotiin oman kielisiä lauluja
- Kuvalaulut
 - Papunet
- Internet
 - Netistä löytyy monia erikielisiä lastenlauluja
 - Lauluja voi käyttää päiväkodissa tukemaan lapsen omaa kulttuuria
- Laulukorttien käyttö
- Lorukortit

6.5 Kirjat

Kirjat auttavat lasta ymmärtämään käsitteitä kuvien avulla. Lastenkirjoja löytyy joka lähtöön, mutta maahanmuuttajalasten kanssa on hyvä käyttää aluksi lyhyitä ja selkeitä kirjoja. Lapsi katsoo kirjaa omasta maailmastaan ja saa sen kautta uutta tietoa kielestä ja elämän eri ilmiöistä. Kirja voi olla apuna opettaessa maahanmuuttajalapselle suomalaisten kulttuuria.

Kirjoja luettavaksi lasten kanssa

- Bolliger, Max: Mitä on jouluku?
 - Kertomus toisenlaisista juhlista
- Franzon, Päivi: Muuttolintulapsi
- Hailu, Azeb: Punakorvan kaksi kotia: maahanmuuttaja sijaisperheessä
- Hakalahti, Niina: Tuukka-Omar
 - Aiheena suvaitsevaisuus
- Issakainen, Tytti ja Rahkonen, Pekka: Atte ja Anna - Meidän ja muiden uskonnot
 - Aiheena maailmanuskonnot
- Kallio, Katja ja Maggie, Lindholm: Bibi muuttaa Suomeen
 - Muutto Suomeen isän työn perässä
- Kallio, Liisa: Lentävä talo
 - Perhe muuttaa, lapsi kaipaa vanhaa kotia ja ystäviä
- Laurila, Natalia ja Koljonen, Hanna: Mamumuksut - suomea leikki-ikäisille
 - Johdattelee lasta hausalla tavalla kielin oppimiseen ja kuvat toimivat hyvinä keskustelun avaajina.
- Levola, Kari: Leevi ja Leonora
 - Aiheena suvaitsevaisuus. Saatavina myös selkomukautus

- Saarikalle, Anne ja Vilkuna, Johanna: Suomen kielen sanakirja maahanmuuttajille
- Salmela, Anna-Liisa: Satu ystävältä
- <http://papunet.net/selkokirjat/lasten-ja-nuortenkirjat>
 - Nettisivulta voi tilata selkokielisiä lasten kirjoja

Kirjat henkilökunnalle

- Arvonen, Anu, Katva, Liisa ja Nurminen, Anne: Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen
- Kanerva, Sari: Kulttuurit keskuudessamme
- Lamminpää, Mika: Eila ja Ossi- Suomen kielen alkeisoppikirja maahanmuuttajille
- Nurmilaakso, Marja ja Välimäki Anna-Leena: Lapsi ja kieli: kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa
- Paavola, Heini ja Talib, Mirja-Tytti: Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa
- Pollari, Jorma ja Koppinen, Marja-Leena: Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen
- Rätty, Minttu: Maahanmuuttaja asiakkaana
- Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry: Kulttuurienvälinen kasvatus : ideoita, harjoituksia, leikkejä ja roolipelejä
- Wahlström, Riitta: Suvaitsevaisuuteen kasvattaminen: erilaisuus on rikkautta

6.6 Leikit

Lapsi oppii leikkien kautta monenlaisia taitoja. Vapaaleikkiminen antaa lapselle mahdollisuuden ilmaista itseään sekä mielenkiintonsa kohteita. Lapsiryhmässä, jossa on sekä maahanmuuttajia että suomalaisia lapsia on luontevaa, että maahanmuuttajat leikkivät keskenään.

- Yhteistyö vanhempien kanssa
 - Vanhemmilta voi kysyä kotona leikittäviä leikkejä sekä heidän kulttuurinsa perinneleikkejä.
- Vapaaleikki
 - Työntekijän olisi hyvä ohjata maahanmuuttajalasta luomaan kontaktia suomalaisiin lapsiin, kuten myös toisinpäin.
- Roolileikki
 - Esimerkiksi kotileikissä tulee huomioida kulttuurierot. Lapsi voi hämmentyä leikissä esiin tulleista uusista tilanteista, joten niistä tulee keskustella yhdessä lapsen kanssa.
- Liikunta
 - Liikunta on hyvä tapa lapsen kotouttamiseen ja syrjinnän ehkäisyyn esimerkiksi joukkuelajien tuoman yhteenkuuluvuuden vuoksi.

- Ohjattu leikkitoiminta

- Leikeissä pystytään käsittelemään melkeinpä jokaista aihetta.

- Kehonosat: Tonttu kiipeää vuorelle

Istutaan lattialla jalat suorana edessä ja asetetaan sormet varpaille. Sormet ovat tonttu, joka lähtee kiipeämään vuorelle eli pään päälle. Ensin edetään polviin, sitten napaan, josta kiivetään olkapäille ja lopuksi pään päälle. Tontun ollessa perillä se juoksee vikkelästi takaisin samaa reittiä varpasiin. Kehonosat nimetään matkan varrella lapsen kanssa.

- Värit: Värileikki

Yksi lapsista seisoo noin kymmenen metrin päässä muista. Pelaajat yrittävät päästä mahdollisimman nopeasti huutajan luo, mutta saavat edetä vain vaatteidensa värien mukaan. Huutaja nimeää värin ja etenemistavan. Se, joka ensimmäisenä pääsee huutajan luo, vaihtuu itse huutajaksi.

- Muodot: Muotoleikki

Pahveista leikataan erimuotoisia ja kokoisia palasia ja asetetaan lattialle. Musiikki laitetaan soimaan, jolloin lapset saavat liikkua vapaasti huoneessa. Aikuinen pysäyttää musiikin ja huutaa jonkun muodon. Kaikkien lasten tulee mennä seisomaan muodon päälle. Ne lapset, jotka eivät pahville mahdu, tippuvat pelistä pois.

6.7 Tukiviittomat

Tukiviittomat ovat hyväksi lapsen kielen oppimiselle, sillä viittomilla ainoastaan korostetaan sanoja eikä pois suljeta sanallista ilmaisuja; tukiviittomat on siis tarkoitettu tukemaan puhetta. Tarkoituksena on viittoa niin sanottu avainsana eli asian olennaisin osio esimerkiksi syödä.

Tukiviittomat on todettu edistäväksi tekijäksi lapsen kielen ja puheen kehittämisessä. Viittominen pysäyttää lapsen katsomaan ja kuuntelemaan aikuista. Näin ollen hän oppii uusia sanoja. Viittoma helpottaa myös oikean sanan mieleen palauttamista.

Työntekijän on hyvä arvioida jokaisen lapsen kohdalla tukiviittomien tarve. Viittomia ei myöskään ole tarkoitus erikseen opettaa lapsille, vaan lapsi oppii viittomien sanoman arjen toimintojen ohella.

Kommunikaation puuttuminen tai vajavuus voi näkyä lapsessa kiukunpuuskina, levottomuutena tai vetäytymisenä. Silloin lapsi saattaa alkaa itse käyttää viittomia puheen sijasta. Tämä voi johtua lapsen haluttomuudesta käyttää suomenkieltä tai arkuudesta uudessa ympäristössä. Näissä tilanteissa työntekijän tulee tukea lapsen kielenkehitystä omalla esimerkillään ja sanomalla ääneen, mitä lapsi viittoo.

Tukiviittomia löytyy esimerkiksi osoitteesta papunet.fi. Sivun monipuolisesta hakemistosta löytyy jokaiselle sopivia viittomia. Liitteistä löytyy muutama esimerkki tukiviittomista (Liite 2.).

6.8. Muut

Lapsen koti-ikävä hellittäminen ja turvallisuuden tunteen luominen

Vanhemmilta voi pyytää valokuvia tai lehtileikkeitä lapselle tärkeistä asioista kotona. Päiväkodissa voidaan myös ottaa kuva vanhemmista lapsen kanssa. Kuvista on mahdollista tehdä lapsen lokeroon kollaasi, joka on lapsen saatavilla koti-ikävä yllättäessä. Maahanmuuttajalasten kanssa turvallisuuden tunteen tärkeys saattaa korostua, koska kielimuurin vuoksi lapsi ei saa ilmaista itseään täysin henkilökunnalle ja muille lapsille. Kollaasi toimii samalla periaatteella kuin uniriepu.

Ohjeet:

- Selvitä lapselle tärkeät asiat kotona ja vapaa-ajalla.
- Kysy vanhemmilta, onko mahdollista ottaa kuvia kotona tai onko niitä jo valmiina. Kuvien tilalta voi myös käyttää esimerkiksi lehtileikkeitä. Tärkeintä on, että ne ovat lapsen valitsemia ja ovat merkityksellisiä hänelle. Työntekijä voi myös ehdottaa valokuvan ottamista päiväkodissa.
- Askartele kuvista kollaasi yhdessä lapsen kanssa, tai perhe voi tehdä sen myös kotona.
- Aseta kollaasi lapsen henkilökohtaiseen lokeroon, josta sitä voi käydä katselemassa.

"Matkalaukku käy kotona"- kokeilu

Eräissä päiväkodissa toteutettiin syksyllä 2010 - keväällä 2011 "Matkalaukku käy kotona"- kokeilua maahanmuuttajalasten äidinkielen tukemiseksi. Idea saatiin lastentarhaopettajapäiviltä 2009, jossa Minna Anttinen ja Taru Kivijärvi esittelivät Jyväskylän päiväkodeissa toteuttamaansa projektia.

Matkalaukkuun koottiin materiaalia lasten äidinkielen oppimisen tueksi. Laukussa oli peli: Pupu päiväkodissa. Isommille lapsille kirja: Pupu Tupuna päiväkodissa, pienemmille Jussi-pupu-kirja. Peliä pelattiin aluksi päiväkodissa, jotta lapset oppivat sen. Samoin kirjoja "luettiin" (katseltiin, nimettiin asioita), jotta ne tulivat tutuksi. Matkalaukkuun laitettiin ohjeet sen käytöstä (suomen ja burman kielellä). Lisäksi "matkalaukku" esiteltiin maahanmuuttajalasten vanhemmille syksyllä järjestetyssä infotilaisuudessa

Matkalaukku annettiin koteihin lainaan n. viikon ajaksi syksyllä, keväällä käytiin toinen kierros.

Liitteenä löytyy kirje vanhemmille sekä peliohjeet ja muistipelin kuvien selitykset (Liite 3.).

7. Mistä saan apua, tukea, tietoa?

7.1 Tietoa antavat järjestöt

Pakolaistyöntekijät Kemissä

Kemissä työskentelee kaksi pakolaistyöntekijää. He ovat yhteyshenkilöinä maahanmuuttajia koskevissa asioissa.

Sosiaalitoimisto,

Keskuspuistokatu 30

94100 Kemi

puh. 016 - 259 508

Kemin maahanmuuttaja koulutus

Kemin maahanmuuttajien kotoutumiskoulu tarjoaa suomenkielen opetusta sekä tukea arkeen.

Yhteystiedot:

Nahkurinkatu 3

94100 Kemi

puh. 016- 259 378, Merihovi 040- 703 2181

Burman nuoret ry

<http://www.burmannuoretry.info/>

Yhdistyksen tarkoituksena on tukea maahanmuuttajataustaisten burmalaisten nuorten harrastustoimintaa, opiskelua sekä auttaa säilyttämään kulttuuria.

Yhdistykseltä on mahdollista saada tietoa Burman kulttuuritaustasta. Heitä voi myös pyytää päiväkotiin vierailulle.

Kumppanuushanke Silmu

<http://www.silmu.herobo.com/>

Projektin tavoitteet:

- Kehittää maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksen ja kotouttamisen palveluprosesseja sekä edistää kotouttavien toimenpiteiden nopeaa aloitusta ja yhteensovittamista asiakasnäkökulmasta.
- Luoda uusia työkaluja ja toimenpiteitä kotoutumisen tueksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.
- Olemassa olevien palveluiden kehittäminen sekä uusien palvelumuotojen luominen yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.

Päätoteuttajana Kemin kaupunki ja osatoteuttajana Toivola-Luotolan Settlementti ry.

Toiminta-aika on 1.10.2009 - 31.12.2013.

Sivuilta löytyy materiaalia työskentelyyn maahanmuuttajien kanssa ja sitä pystyy myös tilaamaan erikseen päiväkoteihin. Lisätietoa ja materiaalia saa projektipäällikkö Pirkko Pehkoselta sähköpostiosoitteesta pirkko.pehkonen@kemi.fi.

Kemin vastaanottokeskus (Suomen Punainen Risti)

Kemin vastaanottokeskuksessa asuvat pakolaiset sekä turvapaikanhakijat, jotka tulevat monista eri kulttuureista ja lähtökohdista. Työntekijöillä on vahva kulttuuritietämys, joten heiltä voi kysyä tarvittaessa apua.

Yhteystiedot

Apulaisjohtaja Pirkko Rytönen

Oklaholmankatu 24 H 94700 Kemi

Päivystys: 040 480 6084

Monika-naiset liitto ry

Voimavarakeskus Monika on matalan kynnyksen palvelupiste, joka tarjoaa ohjausta, neuvontaa ja kriisiapua väkivaltaa kokeneille tai sen uhan alla eläville maahanmuuttajataustaisille naisille, tytöille ja lapsille.

Voimavarakeskukset tarjoavat:

- Ratkaisuja väkivallasta irrottautumiseen
- Tietoa palveluista ja omista oikeuksista
- Tukea arjesta selviytymiseen ja viranomaisten kanssa asiointiin
- Vertaistukea ja oman tukihenkilön
- Moniammatillisen verkoston tuen

Kemin Voimavarakeskus MONIKA

Puhelin 045 114 7595

kemi(at)monikanaiset.fi

Väestöliitto

Väestöliiton sivuilta löytyy monikulttuurisuus-osio, jossa on tietoa, jolla työntekijä pystyy perehdyttämään itseään aiheeseen. Sivulla esitellään uusimpia koulutuksia sekä materiaaleja monikulttuuriseen työhön. Väestöliitto on myös perehtynyt lapsen asemaan maahanmuuttajatyössä ja Lapsuuden monta kieltä -dvd on tutustumisen arvoinen.

<http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/>

MOTY Monikulttuurisuus työyhteisössä - projekti

Sivustolta löytyy tietoa monikulttuurisuuden arkeen liittyvistä asioista. Sivu on hyvä tietopaketti maahanmuuttajien kanssa työskenteleville. Projekti on Euroopan unionin sosiaalirahaston tukema. Se on kehittänyt kolmiportaista koulutusmallia, joka vastaa kansainvälistyvän työelämän tarpeisiin. Koulutuksissa tuetaan ja kehitetään työyhteisöjen kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä maahanmuuttajien rekrytointia, integrointia ja perehdytystä. Projekti tukee myös esimiehiä monikulttuurisen työyhteisön johtamisessa.

Yhteystiedot:

Jonna Roos, projektipäällikkö

Puh. 020 5131 521

Fax. 020 5131 599 E-mail: jonna.roos@edupoli.fi

<http://www.edupoli.fi/moty/index.asp?bid=111&book=MoTy&id=715&kat=Etusivu>

Ahaa-avaimia

www.ahaa-avaimia.fi

Ahaa!-sivusto tarjoaa avaimia monikulttuuriseen kohtaamiseen sosiaalialan ammattilaisille. Tieto on jaettu neljään näkökulmaan: suomalainen yhteiskunta, Suomeen muuttanut maahanmuuttaja, maahanmuuttajan perhe ja lähiyhteisö sekä maahanmuuttajan kanssa työskentelevä henkilö.

Sivuston on tehnyt vuonna 2006 Mannerheimin lastensuojeluliiton Neliapila-hanke yhdessä ihmisoikeusliiton, väestöliiton ja Monika-naiset Liitto Oy:n kanssa.

Sivu tarjoaa linkkejä kirjallisuuteen ja muille maahanmuuttajia käsitteleville nettisivuille.

Kulttuurivälittäjä

Oulun Kansalaisopisto kouluttaa aikuisia maahanmuuttajia kulttuurivälittäjäksi. Heitä voi tilata kertomaan omasta kulttuurista päiväkoteihin ja kouluihin sekä muihin tilaisuuksiin.

Lisätietoa; Hilmi Oral sekä <http://www.ystavyystalo.fi/fi/index.html>

7.2 Tulkkipalvelut ja kuinka käytän tulkkia

Mistä tulkin saa?

- Puhelintulkkkaus Arkisin klo: 8-16 010 346 7520
Päivystystulkkkaus muina aikoina 044-744 1828
www.semantix.fi
- Pohjois-Suomen tulkkipalvelu 08-55841856

Kuka maksaa?

- Tulkin palkkakustannuksista vastaa Kemin pakolaistyö ensimmäisen kolmen vuoden ajan.

Kuinka paljon tulkkia saa käyttää?

- Kemin kaupungilla ei ole rajoitusta tulkin käyttöön, vaan henkilökunta itse määrittää tarpeen tilanteiden mukaan.

Mitä kieliä on saatavilla?

- Semantix tarjoaa monipuolista tulkkkaus- ja käännöspalveluja kaikilla kielillä.

Ennen kuin tilaat tulkin käy läpi seuraavat asiat:

- Onko tulkin tilaaminen välttämätöntä, vai osaako asiakas niin hyvin suomea, että asiat voidaan selvittää ilman tulkkia?
- Onko tulkkkaus mahdollista hoitaa puhelintulkkauksena, vai tarvitsetko tulkin paikan päälle?

Tulkin tilaaminen

Ilmoita tulkille ja/tai tulkinvälittäjälle

- Kieli
- Tulkkauspäivä, alkamis- ja päättymisaika, varaa noin kaksinkertainen aika yksikieliseen keskusteluun verrattuna
- Tulkkauspaikka ja osoite
- Laskutusosoite
- Tulkkia käyttävän viranomaisen nimi
- Tulkkauksen aihe (toimita tarvittaessa materiaalia, jotta tulkki voi valmistautua etukäteen tulkkaukseen)
- Tarvitaanko tulkiksi mies vai nainen
- Varaajan nimi, puhelinnumero
- Tulkattavan asiakkaan nimi
- Tilaa tulkki tulkkivälityksestä ajoissa. Mikäli asiakkaalle varattu aika peruuntuu tai muuttuu, ota heti yhteys tulkkivälitykseen.

Ilmoita asiakkaalle

- Tulkki tulee paikalle haastatteluun/tilanteeseen
- Pyydä asiakasta tulemaan n.10minuuttia aikaisemmin ilmoitettuun paikkaan ja ilmoita, että tulkkaukset alkavat klo. XX.00 ja päättyvät XX.00

Kun käytät tulkkia

- Puhu asiakkaalle suoraan ja pidä puheessa taukoja. Vältä ammattislangia ja murteita.
- Muista, että tulkki tulkkaa kaiken sanomasi! Hän on puolueeton ja tekee osapuolten välisen keskustelun mahdolliseksi.
- Tulkki saattaa tehdä keskustelun aikana muistiinpanoja, mutta hävittää ne tulkkauksen jälkeen. Tulkki on siis vaitiolovelvollinen.
- Pitkien tulkkausten aikana pidä 5-10 minuutin taukoja.
- Pidä kiinni sovitusta aikataulusta.
- Käytä tulkkina ammattitulkkia, ei asiakkaan sukulaista, ystävää eikä koskaan lasta!

8. Maita ja kulttuureita

8.1 Myanmar (Burma)

Uskonto:

Myanmarissa vallitsee uskonnonvapaus, mutta 89% on silti buddhalaisia.

Perhe:

“ Rakkaus, kunnioitus, oikeudet & velvollisuudet ”

Myanmarilaisen perheen on sanottu koostuvan suhteista, jotka perustuvat vastuutehtäviin puolisoitten, vanhempien ja lasten kanssa. Nämä oikeudet ja vastuut otetaan vakavasti ja niitä on noudatettava tarkoin. Vanhempia ihmisiä arvostetaan.

Lapsiin kohdistuva väkivalta on harvinaista myanmarilaisessa yhteiskunnassa. Perheissä suositaan poikia, mutta työtökin ovat arvostettuja. Lasten odotetaan huolehtivan ja auttavan vanhempiaan sekä antavan lahjoja. Näin he ansaitsevat tulla perijöiksi.

Pienet lapset saavat yhteisössä paljon huomiota. Äidit kuljettavat lasta mukanaan koko ajan ja vieroitukset äidistä tapahtuu yleensä noin 2-3 vuoden iässä, kun sukulaiset ja ystävät alkavat pitämään huolta lapsesta. Myanmarin kulttuurissa ei siinä ole väliä, onko lapsi oma vai sukulaisen. Lapsista pidetään yhdessä huolta. Tyttövauvan ollessa seitsemän päivän ikäinen, hänelle laitetaan kultaiset korut korviin tuomaan vaurautta ja terveyttä. Ristiäisiä vietetään vauvan ollessa sata päivää vanha.

Miehen ja naisen rooli:

Naisen odotetaan tekevän kotityöt ja huolehtivan vanhemmista sukulaisista. Vaimon tulee myös palvella vieraitaan, suunnitella taloudelliset asiat hyvin ja hän ei saa ikinä laiskistua. Miehen taas odotetaan pysyvän uskollisena vaimolleen, huolehtivan hänestä, antavan hänelle kaiken ansaitsemansa arvon? sekä ostavan koruja ja vaatteita. Jos aviopari eroaa omaisuus jaetaan puoliksi. Silloin nainen saa pitää työllään ansaitsemansa tulot. Avioparit saavat itse valita puolisonsa, vaikka vanhemmat saattavat joskus yrittää vaikuttaa nuorten päätökseen välittäjän kautta. Jos vanhemmat eivät hyväksy paria, on yleistä karata siihen asti, kunnes vanhemmat hyväksyvät liiton.

Työelämä ja koulu:

Työelämässä myanmarilaiset arvostavat esimiestään ja ovat ahkeria. Vastapalvelukseksi esimiehen odotetaan olevan isähahmo ja auttavan tarvittaessa esimerkiksi neuvoilla tai lainoilla. Kasvojen säilyttäminen on kulttuurissa tärkeää ja ystävyyttä, luottamusta sekä rehellisyyttä arvostetaan liikeasioissa.

Koulussa oppilaan tulee auttaa ja kunnioittaa opettajaa sekä luottaa ja totella häntä, joten oppilaan tulee myös yrittää opiskella mahdollisimman hyvin.

Terveys:

Myanmariassa on yksi maailman huonoimmista terveydenhuolloista ja eräs syy rajan ylittämiseen on yritys päästä lääkärille. Vaikka sairaaloita löytyykin maasta, harvalla on varaa maksaa niistä, sillä pelkästään vessan käyttäminen sairaalassa maksaa.

Ruokailu:

Yleisesti syödään aamu- ja ilta-ateria, joka tehdään ennen pimeää. Ruoka syödään yleisimmin sormin. Pitkin päivää syödään beteliä ja poltetaan tupakkaa.

Perhe ruokailee yhdessä pöydän ääressä. Ensimmäisenä aloittaa isä ja tämän jälkeen loput perheestä. Vanhemmat syövät säästeliäästi ja varmistavat näin, että lapset saavat tarpeekseen. Lörpöttely ja huumorin heittäminen on tavallista ruokapöydässä.

Riisi on peruselintarvike, jonka kanssa syödään salaatinlehtiä, hedelmiä, vihanneksia ja keittoa. Aterialla nautitaan paljon kanaa, kalaa, katkarapuja ja munia. Curry on yleisin mauste kurkumaan ja chilin lisäksi. Ruokailun jälkeen syödään tuoreita hedelmiä.

8.2 Venäjä

Uskonto:

Venäjän pääuskonto on ortodoksisuus, mutta Venäjältä löytyy myös paljon muitakin uskontoja.

Perhe-elämä ja lasten kasvat:

Venäläinen perhe koostuu useista sukupolvista, ja myös sedät ja tädit kuuluvat siihen.

Mies on perheen pää, naisen henkinen ja taloudellinen tukipilari. Nainen saa olla naisellinen, mutta hän myös hoitaa päävastuun perheen asioista esimerkiksi hän huolehtii kodista, kasvattaa lapset, mutta käy myös töissä kodin ulkopuolella.

Venäläisessä perheessä kunnioitetaan naista ja iäkästä ihmistä. Venäjän laki velvoittaa lapset pitämään huolta vanhemmistaan, koska peruseläke on alhainen, joten lapset ovat vanhuksille myös rahallinen turva.

Avioliitossa lapsia pidetään siunauksena, aborttia ei hyväksytä ja lapset saavat tiukan kasvatuksen. Kotihoitoa pidetään tarhaa parempana vaihtoehtona ruoan paremmuuden sekä tautien ehkäisyn kannalta. Isoäitejä pidetään parempina kasvattajina, koska heidän kauttaan lapselle siirtyvät vanhat traditiot. Lapsilta myös vaaditaan kunnioitusta vanhempia kohtaan, ja vanhemmat puuttuvat aktiivisesti lastensa tekemisiin. (Kotliar, Nina, Vagabova, Eila & Vedru, Viktoria 2002- 2007.)

Naisen ja miehen rooli:

Suomalainen nainen saattaa loukkaantua, jos mies ei kättele häntä seurueessa. Venäläinen mies taas saattaa loukkaantua, jos suomalainen itsenäinen nainen kieltäytyy juomalasin täyttämisestä tai takin päälle auttamisesta.

Tapaamiset ja keskustelu:

Kädelle suutelu on tavallista ja kättely kuuluu virallisiin tilanteisiin. Keskustelussa teititellään ja pitkät tauot tai lyhyet vastaukset luetaan haluttomuudeksi keskustella. Venäläisten mielestä puheen keskeyttäminen on merkki siitä, ettei toinen osapuoli kuuntelee häntä ja ei ole kiinnostunut aiheesta.

Asiakaspalvelutilanteessa on tärkeää luottamuksen syntyminen. Venäläiset vaistoavat herkästi, miten heihin suhtaudutaan. Heille asiakassuhteen merkitys on laajempi kuin suomalaisille. Myöhemmin saatetaan jopa kysyä neuvoa muihinkin yksityisiin asioihin. (Kotliar, Nina, Vagabova, Eila & Vedru, Viktoria 2002- 2007.)

Venäläiseen keskustelukulttuuriin kuuluu vahvojen eleiden näyttäminen. Venäläinen innostuu nopeasti, mutta myös tylsistyy yhtä nopeasti. Suomalaisten ilmeettömyys ja eleettömyys voikin siis vaivata venäläistä keskustelukumppania.

Keskusteluetäisyys on venäläisillä pienempi kuin suomalaisten käsivarren mitta. Suomalainen kokee kiusalliseksi liian lyhyen keskusteluetäisyyden ja pyrkii perääntymään, mikä taas voi loukata venäläistä. Koskettelua ei koeta venäjällä pahaksi. (Kotliar, Nina, Vagabova, Eila & Vedru, Viktoria 2002- 2007.)

Venäjässä ei ole hyvän maun mukaista tehdä suoria kysymyksiä perhe-elämästä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa läpi käydessä tästä voi tulla ongelma, ja kysymykset olisikin hyvä ujuttaa keskusteluun. Venäläiset vanhemmat voivat myös paheksua sitä,

jos henkilökunta korjaa heidän lapsensa kielioppivirheitä, vaikka tarkoituksena olisikin vain auttaa lasta oppimaan. (Kotliar, Nina, Vagabova, Eila & Vedru, Viktoria 2002-2007.)

Aikakäsitys on venyvämpi Venäjällä. He eivät pidä säännöistä tai kielloista ja haluavat olla vapaita liikkumaan. Venäläiset eivät mielellään sovi tapaamisajankohtaa kuukautta eteenpäin vaan pari päivää ennen. Näin he säilyttävät joustavuuden ajankäytössään.

Useista muista kulttuureista eroten, hymyllä on Venäjällä eri merkitys. Venäläiset eivät hymyile oudoille ihmisille, eikä sitä pidetä erityisenä kohteliaisuuden merkinä. Jos hymyyn ei ole mitään erityistä syytä, sitä pidetään sopimattomana. (Kotliar, Nina, Vagabova, Eila & Vedru, Viktoria 2002- 2007.)

Ruokailu:

Ortodoksisessa kirkossa seurataan paastosäännöstöä. Paastopäivät löytyvät ortodoksisesta kalenterista, jossa lukee, mitä ruokalajeja saa syödä tiettyinä päivinä. Paastosta poikkeamista ei pidetä vakavana asiana eli, jos paastosta tulee henkilökohtaisista syistä jättäytyä, voi sen korvata hengellisellä paastolla. (Kotliar, Nina, Vagabova, Eila & Vedru, Viktoria 2002- 2007.)

Juhlapäivät:

Merkkipäivinä perhe kokoontuu yhteen. Vierailta tulee aina olla jotain tuliaisia sekä hienot vaatteet päällään.

Juhlapäivät ovat tärkeä osa identiteettiä ortodoksisuuden kautta. Tärkeimmät juhlat ovat uusivuosi, joulukuun seitsemän päivän suurpaasto, vappu, voitonpäivä, Venäjän itsenäisyyspäivä ja suurimpana pääsiäinen, jolloin mennään kirkkoon.

8.3 Arabit

Kasvatus:

Arabialaisessa perheessä odotetaan eri asioita tytöiltä ja pojilta. Tytöt ottavat mallia äidistä ja oppivat äidiltä hänelle kuuluvat tehtävät. Pojat luonnollisesti ottavat oppia isältä, ja yhteiskunta vaatii heidän osaavan käskää. Tytöiltä odotetaan enemmän moraalialia ja vastuuntuntoa kuin pojilta. Pojat saavat enemmän vapauksia kuin tytöt. Lapsilta odotetaan, että isovanhempia ja muita vanhempia ihmisiä kunnioitetaan. Perheen yhteiskunnallinen asema vaikuttaa kasvatustapoihin. (Badawieh, Mohammad & Ubeis, Faleha 2002-2007.)

Perhe:

Äiti antaa hellyyttä ja huolehtii lapsista auttaen heitä esimerkiksi läksyjien teossa. Isä osoittaa rakkauttaan käymällä töissä, päivät voivat olla pitkiäkin. Isoveli ja -sisko ovat kuin toinen isä ja äiti, vanhempien kuoltua ottavat heidän paikkansa. Tunteita ei näytetä kovin avoimesti, esimerkiksi vanhemmille ei saa näyttää vihaa. (Badawieh, Mohammad & Ubeis, Faleha 2002-2007.)

Ruoka:

Perheen yhteinen ateria on tärkeä arkena ja juhlapäivinä. Isä aloittaa aina aterian. Ruokailun aikana käytetään lusikkaa enemmän kuin haarukkaa. Arabimaat ovat yleisesti islamuskoisia maita, joten siellä ei tarjoilla sianlihaa. Riisi ja leipä ovat perunaa käytetympiä tässä kulttuurissa. Perheen ollessa islamuskoinen he noudattavat uskontonsa ruokatapoja. Katso Somalian kohdasta ruoka, uskonto ja pukeutuminen. (Badawieh, Mohammad & Ubeis, Faleha 2002-2007.)

8.4 Somalia

Uskonto:

Somaliassa suurin osa väestöstä on islamuskoisia sunnimuslimeja, ja uskonnon merkitys on heille suuri. Tärkeimmät suuntaukset uskonnossa ovat sunnalaisuus ja shiialaisuus. Sana "islam" tarkoittaa alistumista ja, että ihminen antaa sielunsa ja itsensä Jumalan haltuun. Muslimi taas tarkoittaa ihmistä, joka on jättäytynyt Jumalan tahtoon ja on Jumalan palvelija. Heidän pyhäkirjansa on Koraani ja sitä luetaan vain arabinkielellä.

Tässä uskonnossa on viisi peruspilaria, jotka ovat; uskontunnustus, rituaalinen rukous, almut, paasto ja pyhiinvaellus. Nämä ovat ikään kuin eräänlainen kehikko, minkä ympärille rakennetaan jokapäiväistä elämää. Nykypäivänä miljardit muslimit ovat matkustaneet ympäri maailmaa ja ympäristö vaikuttaa omaan kulttuuriperintöön sekä uskonnonharjoittamiseen.

Perhe:

Perhe on somalialaisille hyvin tärkeä, ja äiti on heille tärkein henkilö. Isä on etäisempi, ja häntä totellaan. Lapset opetetaan kunnioittamaan vanhempia sekä muita aikuisia ihmisiä. Äiti hoitaa yleensä kotityöt, ja isän tehtävänä on käydä töissä. On tavallista, että kaksi tai kolme sukupolvea asuu saman katon alla. Vanhemmat opettavat lapset kulttuuriin ja uskonoppeihin. (Warsame, Abdi Mohammed 2002-2007)

Ruoka:

Arkiruoka somalialaisille on riisi, spagetti ja lihakastiketta tai risottoa. Lisäksi lautaselta löytyy myös tomaattia, currya, paprikaa ja valkosipulia. Kotimaassa he ostavat lihat moskeijan vierestä, koska tämä on oikealla tavalla teurastettua lihaa heille, tätä kutsutaan "halaliksi". Suomessa he käyttävät mielellään kananlihaa, koska se on heille sallittua. Somalialaiset eivät syö veriruokia tai sianlihaa. Islamilaiseen uskontoon kuuluu, että miehet ja naiset syövät eri aikaan. He viettävät Ramadaa yhdeksäntenä kuukautena ja paastoavat tällöin auringon noususta auringon laskuun. Ramadan aikana muslimin tulisi käyttäytyä muutenkin siveellisesti, muuten paastosta ei ole hyötyä.

Klaanius:

Somalikansa jakautuu klaaniperheisiin, ja jäsenyyden määrittää isän verisukulaisuus. Klaaneja on kolme isoa ja viisi pientä. Klaanien sisällä on ominaista yhteinen etu, avunanto sekä sopimus yhteisvastuusta. Klaanius määrittää identiteetin, velvollisuudet ja oikeudet muita sukulaisia kohtaan. Somalialaisten nimet korostavat jäsenyyttä: ensimmäisenä tulee oma nimi, toisena isän ja kolmantena isoisän. He osaavat luetella nimeltään monta sukupolvea taaksepäin. Klaanijärjestelmä toimii sosiaalisena, taloudellisena, poliittisena ja oikeudellisena instituutiona sekä yksilön sosiaaliturvana. Klaanien välillä käydään sisällissotia.

Pukeutuminen:

Musliminaisten pukeutuminen eroaa länsimaalaisten vaatetuksesta. Naisten vaatteiden tulee olla tarpeeksi pitkiä, ei ihonmyötäisiä, ei huomiota herättäviä sekä tarpeeksi paksua kangasta, jotta vartalonmuodot eivät näy. Hiusten tulee olla peitetyt, hihat ranteisiin saakka ja helmat nilkkoihin asti. Nämä ovat Profeetta Muhammedin opetuksia, jotka kehottaa naista maksimissaan näyttämään kasvonsa ja kätensä. Jokainen nainen toimii kuitenkin omalla vakaumuksellaan ja soveltaa näitä "pukeutumissääntöjä". Miehillä on yleensä melko länsimaiset vaatteet.

Juhlapäivät:

Muslimeilla on kaksi tärkeää juhlapäivää, Eid-al-Fitri ja Eid-al-Adha. Muita juhlapäiviä ovat uudenvuodenpäivä, kolmannen kuun 12. päivä, joka on Muhammedin syntymäpäivä (Islamuskonto perustuu kuunvuoteen, joten heillä on erilainen ajanlasku kuin länsimaalaisilla) ja seitsemännellä kuulla Isra ja Al-Miraj-päivä. Eid-al-Fitria juhlitaan Ramada-paastokuukauden päättymiseksi. Juhlapäivä on tapana viettää sukulaisten ja läheisten ystävien kanssa ja se aloitetaan rukouksella, yhteisellä aterialla sekä lahjojen antamisella. Kolme kuukauden kuluttua edellisestä seuraa Hajj-aikaa ajoittuva Eid-al-Adhaa. Tämä juhla on suuri urhijuhla, joka järjestetään sen muistoksi, siitä kuinka Jumala koetteli Aabarhamin uskoa ja pyysi häntä uhraamaan ainoan poikansa. Juhlissa uhrataan esimerkiksi vuohia, josta perhe saa kolmasosan ja loput annetaan köyhille ja läheisille.

8.5 Turkki

Perhe:

Turkissa vallitsee vahva perhekeskeisyys ja vanhempien kunnioittaminen. Vanhempia ja isovanhempia kunnioitetaan hyvin paljon, ja sisarukset ovat läheisiä toisilleen. Lapset muuttavat, jos mahdollista, avioiduttuaan lähelle vanhempiaan. Jos perheellä on oma talo, on hyvin yleistä, että ainakin yhdelle pojista (voi olla useammallekin) rakennetaan asunto yläkertaan. Turkissa on myös hyvin yleistä, että kolme sukupolvea asuu samassa talossa - kuitenkin eri kerroksissa. Tämä johtuu osaksi siitä, että se on taloudellista. Toisaalta Turkissa on paheksuttavaa sijoittaa vanhempi ihminen muualle, heillähän ei tunneta termiä vanhainkotiä.

Mies hankkii perinteisesti perheen toimeentulon. Nainen vastaa kodista, hallitsee kotona, huolehtii lapsistaan, miehestään sekä vanhemmistaan, jos he asuvat samassa taloudessa. Vanhempia sisaria ja etenkin iäkkäitä äitejä pidetään suuressa arvossa, ja he osallistuvat perheen kaikkiin tärkeisiin päätöksiin. Mies suhtautuu yleensä vaimoonsa kunnioittaen ja hillitysti. Nykypäivänä kaupungeissa naisetkin käyvät töissä esimerkiksi opettajina ja lääkäreinä.

Ruoka:

Turkkilainen ruoka on kirjavaa. Länsi-Turkissa samantapaisia on ruokia kuin Kreikassa, idässä Lähi-idän tapaista ja keski-osissa paimentolais- ja arabivaikutteista. Jokaisella alueella on omat erikoisuutensa. Leipää on joka aterialla ja sitä pidetään myös pyhänä: sitä ei saisi pudottaa maahan. Ruuissa käytetään paljon vihanneksia, tekemällä lämpimiä oliiviöljyssä valmistettuja kasvisruokia, riisiruokalajeja ja bulguurivehnräruokalajeja. Lounaalla ja illallisella on tarjolla yleensä yksi tai useampi keitto, muutama pääruoka, salaatti ja leipä.

Perheet syövät yhdessä aina kun vain voivat. Usein perheen isä on kuitenkin läsnä vain aamiaisella ja illallisella.

Pukeutuminen:

Turkissa pukeutuminen on muihin muslimimaihin verrattuna vapaampaa. Uskonto näyttäytyy heille yhtenä luontevana yhteiskunnan osana. Nykypäivänä naiset pukeutuvat kaupungeissa vapaammin, mutta kuitenkin siten, että polvet sekä olkapäät ovat peitettyinä. Ainoastaan moskeijaan mennessä ja rukoillessa naisen on pakko peittää hiuksensa, olkapäänsä ja säärensä. Miehet pukeutuvat yleisesti hyvinkin länsimaalaisesti.

Juhlapäivät:

Tärkein juhlapäivä Turkissa on "ban bhayrami" eli uhrijuhla. Tähän juhlaan saapuvat perheen jäsenet pitemmiltäkin matkoilta kotiin juhlimaan suvun kanssa. He viettävät samoja juhlapäiviä muitten muslimikansojen kanssa. Näillä juhlilla voi kuitenkin olla eri nimiä toisissa kulttuureissa. Syntymäpäivät eivät kuulu islamin uskontoon, mutta nykyään jotkut viettävät lastensa syntymäpäiviä syöden kakkua perheensä ja ystäviensä kanssa.

Keskustelukulttuuri:

Turkkilaiset kyselevät tervehtiessään toisensa sekä heidän perheenjäsentensä vointia. Kulttuuriin kuuluu, että keskusteluetäisyys on läheinen ja fyysistä kosketustakin voi olla. He haluavat myös jonkinlaista palautetta, nöykkäystä tai kommenttia, siitä että, toinen on kuunnellut asian. Äänenkäyttö on voimakasta ja toisen päälle voidaan puhua, sitä ei ajatella epäkohteliaaksi. Vanhempia ihmisiä kohtaan ollaan erityisen kohteliaita.

Vierailulle tullessaan miehet kättelevät toisiaan. Mies ei kättele kuitenkaan naista, jos nainen ei ensiksi ojenna kättään miehelle, vaan tervehtii esimerkiksi sanomalla hyvää päivää.

Uskonto:

Turkissa ei ole huntupakkoa ja uskonnon harjoittaminen on rajattu vain moskeijoihin. Islamuskonnossa oleva moniavioisuus on kielletty, muuten uskonto on samanlainen kuin muissakin muslimimaissa. Katso Somalia, uskonto.

Lähteet

Aalto, Mikko 2002. Vuorovaikutustaidot. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa.

Alho, Olli, Lehtonen, Jaakko, Raunio, Aino & Virtanen, Matti 1996. Ihminen ja kulttuuri- Suomalainen kansainvälistyvässä maailmassa. 4. painos Tammer-painos Oy, Tampere.

Alho, Olli, Raunio, Aino & Virtanen, Matti 1989. Ihminen ja kulttuuri. 2. korjattu painos Hakapaino Oy, Helsinki.

Badawieh, Mohammad & Ubeis, Faleha 2002-2007. Arabialainen kulttuuripiiri. Luettu 12.12.2010 <<http://www.moped.fi/kulttuurit/arabia.html>>.

Countries and their cultures 2011. Burma. Luettu 3.2.2011
<<http://www.everyculture.com/Bo-Co/Burma.html>>.

Haapaniemi, Mira, Moijanen, Maisa & Muradjan, Kirsi 2003. Tak ili kak? Venäläistä tapakulttuuria suomalaisille. Multiprint Oy, Helsinki.

Infopankki 2005. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat. Luettu 3.5.2010.
<http://www.infopankki.fi/fi-fi/pakolaiset_ja_turvapaikanhakijat/>. .

Interkulttuurinen työryhmä /5/2011. Monikulttuurisuus Kuopion päivähoitossa.
Tulostettu 1.2.2011
<http://www.kuopio.fi/c/document_library/get_file?uuid=87b654ee-363c-4f7c-a055-98c975c9140d&groupId=46502>.

Isä Serafim 2010. Paastosäännöt ortodoksisessa kirkossa. Luettu 2.4.2011
<http://www.ortodoksi.net/index.php/Paastos%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6t_ortodoksisessa_kirkossa>.

Kanerva, Marjaana 2011. Monikulttuurinen perhe, luentomateriaali, Kajaani.

Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2011. Luettu 5.7.2011
<<http://www.kemi.fi/Sivistyspalvelukeskus/varhaiskasvatus/Vasu.pdf>>.

Kotliar, Nina, Vagabova, Eila & Vedru, Viktoria 2002- 2007. Venäläinen kulttuuri. Luettu 12.12.2010 < <http://www.moped.fi/kulttuurit/venaja.html>>.

Lassila, Sirkka 1997. Uusi käytöksen kultainen kirja, hyvät tavat - luonteva käytös. WSOY, Porvoo.

Malinen, Eija 2011. Kielenkehitys, 12.9.2011, Kemi.

Mason, Margie 2007. Poor health care system plagues Myanmar. Luettu 2.4.2011
<http://www.usatoday.com/news/world/2007-10-26-3835399905_x.htm>.

Myanmars.net 1998 -2010. Buddhism. Luettu 3.2.2011
<<http://www.myanmars.net/myanmar-culture/myanmar-buddhism.htm>>.

Myanmars.net 1998-2010. Duties. Luettu 3.2.2011
<<http://www.myanmars.net/myanmar-culture/myanmar-duties.htm>>.

Nyyti ry 2011. Temperamentti. Luettu 24.5.2011
<<http://www.nyyti.fi/tietoa/temperamentti/>>.

Paavola, Heini & Talib, Mirja-Tytti 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. PS-kustannus, Jyväskylä.

Palonen, Tiina 1999. Suomalaisten musliminaisten pukeutuminen. Teoksessa Sakaranaho, Tuula & Pesonen, Heikki (toim.). Muslimit Suomessa. Yliopistonpaino, Helsinki. 179- 192.

Palomurto, Anniina 1997. Miljardi ja yksi muslimia. Teoksessa Syrjänen, Annaliisa & Westermarck, Irmeli (toim.) Maailmalle maailmalta kulttuurisia katsauksia. WSOY, Juva. 164- 177.

Parikka, Laura 2008. Islamin monet kasvot - lyhyt etikettiopas. Luettu 7.8.2011 <<http://plaza.fi/matkalaukku/ulkomaat/yleista/islamin-monet-kasvot-lyhyt-etikettiopas>>.

Puistolinna, Kalevi & Vanninen, Elina 2011. Kuvatyökalu. Tulostettu 30.8.2011 <<http://papunet.net/tietoa/materiaalit/kuvatyokalu.html>>.

Pulli, Tuula 2007. Viittominen vahvistaa puhetta. Luettu 5.7.2011 <<http://papunet.net/tietoa/kommunikointikeinot/viittomat/tukiviittomat/viittominen-vahvistaa-puhetta.html>>.

Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma, n.d. Luettu 3.4.2011 <<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/90fb3f004a176446a067e83d8d1d4668/Pk+Kissankellon+vasu171108.pdf?MOD=AJPERES&lmod=-1327341907>>.

Russia services 2008-2010. Venäläisen tapakulttuurin keskeisiä piirteitä. Luettu 27.2.2011

<http://www.pyk.hkkk.fi/russiaservices/ven_tapakulttuurin_kest_piirteita.pdf>.

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tammi, Tampere.

Silvennoinen, Markku 2004. Vuorovaikutuksen avaimet. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes oppaita 56. Gummerus kirjapaino Oy, 2005.

Suoninen, Eero, Pirttilä-Backman, Anna-Maija, Lahikainen, Anja Riitta & Ahokas, Marja 2010. Arjen sosiaalipsykologia. WSOY, Helsinki.

Tuntematon, 2011 Turkin kulttuuri, 20.8.2011. Luettu 23.8.2011 osoitteesta anni.eerikkila@edu.tokem.fi.

Turku.fi , 2007. Islam. Luettu 13.9.2011

<<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=13051&culture=fi-FI&contentlan=1>>.

Turku.fi, 2007. Lähi-idän monimuotoisuus. Luettu 7.8.2011

<<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=13040&culture=fi-FI&contentlan=1>>.

Turku.fi, 2007. Somalialaiset. Luettu 13.9.2011

<<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=13046&culture=fi-FI&contentlan=1>>.

Turku.fi, 2007 Turkkilaiset. Luettu 7.8.2011

<<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=13044&culture=fi-FI&contentlan=>>.

Warsame, Abdi Mohammed 2002-2007. Somalialainen kulttuuri. Luettu 1.4.2011

<<http://www.moped.fi/kulttuurit/somalia.html>>.

Warsame, Saeed 2010. Luento Katsaus Somalian kulttuuriin - Somalina Suomessa, Kemin kulttuurikeskus.